

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

4^E JAARGANG

WOENSDAG 3 SEPTEMBER 1919

No. 192

INHOUD

	Blz.
HANDHAVING VAN DE N.U.M.-HEFFINGEN door <i>Mr. C. D. Salomonson</i>	813
Rubbermarkten in Nederlandsch-Indië door <i>Th. Lighthart</i> ..	815
De a.s. Katoenconferentie te New-Orleans door <i>Joan Gelderman</i>	816
Het Staalverbond te Dusseldorp door <i>Chr. Schmid</i>	818
De Algemeene Vergadering der Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid IV door <i>Mr. J. E. B. van Lier</i>	819
Suikerproductie der wereld	820
BOEKAANKONDIGING:	
Supreme Economic Council. (Monthly bulletin of statistics) bespr. door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	820
Grensgebied van het Recht (driemaandschrift)	821
MAANDCIJFERS:	
Nederlandsche Handelsstatistiek	822
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.
	824—830

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijghe Plaatsweg 37.*Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 15,—. Buitenland en Koloniën f 17,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

1 SEPTEMBER 1919.

De geldmarkt is gedurende de afgelopen week iets ruimer geworden. De prolongatierente daalde van 5 op 4 percent en ook particulier disconto was iets gemakkelijker en kon van 4 op 3½ à 3¼ percent terugloopen. Toch was er dooreengenomen nog niet veel aanbod van geld. Het terugloopen der geldkoersen werd meer veroorzaakt door de vacantie en de daardoor ontstane inkrimping van zaken. Bij de maandswisseling was de geldvraag dan ook direct weder grooter, hetgeen echter, doordat de beurs Zaterdag en heden gesloten bleef, nog niet in de noteeringen kon uitkomen.

De wisselmarkt was deze week tamelijk stationnair. Na de sterke inzinking der vorige week kon aanvankelijk een verbetering intreden, later brokkelden echter bijna alle koersen weder af. Voor Marken was de daling in het midden der week zelfs weder even groot als de voorafgaande stijging. Later trad echter weder een tamelijk regelmatige verbetering in. Het feit, dat de per 1 September vervallende Deutsche voorschotten grif zijn afgelost, maakte een zeer goeden indruk, terwijl overigens duidelijk wordt, dat op deze koersen de importen naar Duitschland tot de allernoodzakelijkste levensmiddelen beperkt moeten worden, daar de prijzen van alle in te voeren goederen verre stijgen boven die welke in Duitschland te maken zijn. Er wordt dan ook stenk geklaagd over het bijna stilstaan van alle verkoopen naar Duitschland.

HANDHAVING VAN DE N.U.M.-HEFFINGEN.

Eenigen tijd geleden bevatten de bladen (o.a. het Alg. Handelsblad van 6 Augustus 1919, avondblad) een communiqué omtrent eene inlichting, die het Nederlandsch Correspondentiebureau „van welingelichte zijde” had ontvangen over de kans op liquidatie van de N.U.M. Dat die kans voorloopig gering is, blijkt uit den inhoud van bedoeld communiqué; dat de „zijde”, van welke de mededeeling afkomstig was, „welingelicht” moet worden geacht, mag men o.m. afleiden uit het uitblijven van eenige tegenspraak.¹⁾

De Nederlandsche handel in het algemeen en de Nederlandsche uitvoerhandel in het bijzonder zullen van het bericht met weinig ingenomenheid hebben kennis genomen. De N.U.M., het „geroutineerde en weluitgeruste uitvoer-orgaan”, zal gehandhaafd blijven en haar werkkring zal vooral hierin bestaan, dat zij de Regeering zal helpen, den uitvoer te beletten, althans te bemoeilijken van Nederlandsche voortbrengselen, die van groot belang voor binnenlandsch gebruik zijn en waarvan de uitvoer zou ten gevolge kunnen hebben, dat in het binnenland gebrek ontstaat, althans, dat de prijs er van buitengewoon stijgt. De verboden van uitvoer van zoodanige goederen blijven daarom gehandhaafd en zullen slechts „naar omstandigheden” worden beperkt. Wordt bij uitzondering eene vergunning tot uitvoer verleend, dan zal de N.U.M. daarvoor „buitengewone heffingen” kunnen doen („buitengewone” in tegenstelling met de „normale” heffing van 1 pCt.). Voor grondstoffen, welke niet van Nederlandsche herkomst zijn en ten

¹⁾ Dit artikel was reeds geschreven, toen op 22 Augustus de bladen een mededeeling bevatten, volgens welke het Verbond van Nederlandsche Fabrikantenvereeningen op zijn verzoek om de 1 pCt. N.U.M.-heffing af te schaffen en de kosten van de N.U.M. ten laste van 's Rijks schatkist te brengen, eene afwijzende beschikking verkreeg. Het antwoord van den minister blijkt op dezelfde gronden te berusten, als in het communiqué zijn aangegeven.

aanzien waarvan derhalve niet behoeft te worden gevreesd, dat ons land zal worden „leeggezogen” en, dat de prijzen buitengewoon zullen stijgen, wordt opheffing van de bestaande uitvoerverboden in het vooruitzicht gesteld.

De inhoud van het communiqué geeft tot verscheiden opmerkingen aanleiding, waarvan enkele hier mogen worden geplaatst.

Dat terstond na het sluiten van den vrede de toestanden van vóór den oorlog weder zouden worden hersteld, dat met name de aanvoer en de uitvoer van producten en grondstoffen dadelijk weder als voorheen zouden plaats hebben, als ware er gedurende 4½ jaar geen vernieling van kapitaal geschied, waarvan men zich geen voorstelling kan maken — dat zal wel niemand hebben verwacht. Mochten er in ons land inderdaad zulke optimisten (om niet te zeggen: lichtzinnigen) zijn geweest, dan zij hun de lezing van Prof. van Gijn's brochure: „Wat zal de naaste toekomst brengen?” aangeraden. Dat onze Regeering er dus op bedacht is, maatregelen te nemen, teneinde er voor te waken, dat ons volk niet voor een schaarschte van noodzakelijke levensbehoeften en voor eene buitensporige stijging van de prijzen daarvan komt te staan, kan men in het algemeen slechts billijken. Men mag dan ook niet verlangen, dat de Regeering thans reeds overgaat tot „opheffing van uitvoerverboden over de geheele linie”, gelijk het communiqué het uitdrukt en indien inderdaad de N.U.M. het aangewezen lichaam is, om de Regeering bij het toepassen van die uitvoerverboden en nog meer in het bijzonder bij het verleenen van vrijstellingen daarvan, behulpzaam te zijn, zal men zich bij het voortbestaan van deze maatschappij kunnen meerleggen.

Maar indien de oude toestanden niet terstond kunnen of mogen hersteld worden, de handel mag toch van de Regeering vragen, dat zij er toe mede werkt, de belemmeringen, die de oorlogstoestand in het leven riep; zooveel en zoo snel mogelijk uit den weg te ruimen. En dan rijst de vraag, of het juist gezien is, het „normale” uitvoerrecht van 1 pCt. ten behoeve der N.U.M. te handhaven en zelfs dit lichaam de bevoegdheid te geven tot het doen van „buitengewone heffingen.”

Nieuw is deze vraag niet. Reeds in de maand April van dit jaar heeft de Kamer van Koophandel te Amsterdam in een uitvoerig advies aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel de bezwaren uiteengezet, welke het N.U.M.-uitvoerrecht voor den Nederlandschen uitvoerhandel oplevert en op beëindiging van die heffing aangedrongen. Dat de argumenten der Kamer den Minister niet hebben mogen overtuigen, blijkt wel uit het vermeld communiqué; niettemin hebben die argumenten m.i. niets van hun kracht en waarde verloren en de kennisneming van bedoeld adres zij dan ook allen belangstellenden aanbevolen.

De Regeering stelt zich dan — volgens het communiqué — voor „in overleg met de N.U.M. en zooveel mogelijk deskundig voorgelicht, door middel van N.U.M.-heffingen prijsregulend op te treden, waar zulks uitvoerbaar zal blijken.”

De rol, welke de N.U.M. in het vervolg te vervullen zal hebben, heeft dus weinig of niets meer te maken met het doel, waarvoor deze maatschappij in het leven is geroepen, nl. het centraliseeren van den uitvoer, teneinde daartegenover te bevorderen, dat zoo veel en zoo doelmatig mogelijk werd ingevoerd, met — als bijkomstig doel — uit de winst op uitgevoerde goederen eene bate voor de schatkist te verkrijgen.

Ter bereiking van het hoofddoel was de N.U.M. reeds in menig opzicht overbodig geworden door het, tot stand komen van het economisch „agreement”; thans, nu de blokkade is opgeheven en het handelsverkeer ook daardoor zoo veel gemakkelijker is geworden, wordt aan het bestaan van een in het belang

van den uitvoer centraliseerend lichaam nog minder behoefte gevoeld.

Wat dus bij de oprichting van de N.U.M. slechts een bijkomstig doel was — althans als zoodanig werd voorgesteld — wordt thans hare hoofdbezigheid, nl. het heffen van uitvoerrechten. En de regeering stelt zich voor, dat die rechten zóó hoog zullen zijn, dat daardoor prijsopdriving in het binnenland wordt voorkomen, m.a.w. dat de exporteur bij den uitvoer geen zaken maakt en dus niet uitvoert. Dit zijn de „buitengewone” heffingen. Daarnaast blijven de „normale” heffingen van 1 pCt. bestaan, doch het communiqué stelt in het vooruitzicht, dat voor die bedrijven, waarbij uitvoer levensvoorwaarde is en welke kunnen aantoonen, dat de normale N.U.M.-heffing van 1 pCt. prohibitief is, in overleg met belanghebbenden en de regeering deze heffing te verminderen.”

Over de buitengewone heffingen behoeft niet lang te worden gesproken. Zij hebben ten doel — om het kort uit te drukken — den uitvoer van goederen, die de regeering liever in ons land wil houden, tegen te gaan. Hoe beter dit doel wordt bereikt, des te minder zullen de heffingen opbrengen.

Anders is het echter met het „normale” uitvoerrecht van 1 pCt. Als regel mag men aannemen, dat dit recht niet de stijging van de binnenlandsche prijzen zal tegengaan; de regeering beoogt dit ook blijkbaar niet met de handhaving van het uitvoerrecht. Het „normale” N.U.M.-recht is een maatregel van zuiver financieelen aard, ingesteld om de kosten der N.U.M. te bestrijden, eene belasting op den uitvoer gelegd door de regeering, ten behoeve van eene particuliere maatschappij, de N.U.M. weliswaar, doch dat de baten van deze maatschappij ten slotte voor een zeer groot deel den Staat ten goede komen, is bekend.

„Rien n'est plus gracieux et plus divertissant
Que des écus à soi qu'on met en équilibre”;

de regeering moge dan al niet, gelijk don Cézair de Bazan in Victor Hugo's drama, voor haar „divertissement” den uitvoerhandel blijven belasten, dat het geld aan N.U.M. en Staat welkom zal zijn ligt niettemin voor de hand.

Maar voor den uitvoerhandel liggen in den maatregel een belemmering en eene onrechtvaardigheid.

Eene belemmering, omdat 1 pCt. meer of minder voor den exporteur dikwijls van het grootste belang is. Moet hij bij het berekenen van zijn prijs rekening er mee houden, dat hij 1 pCt. uitvoerrecht zal moeten betalen, dan zal het hem in vele gevallen niet mogelijk zijn te concurreren met het buitenland, waar dergelijke rechten niet geheven worden. Met name zullen de Nederlandsche exporteurs van manufacturen hierdoor belemmerd worden in hunne concurrentie met Engeland. Waar het van het grootste belang is voor onzen uitvoerhandel, dat hij zooveel en zoo spoedig mogelijk het terrein herwint, dat gedurende den oorlog is verloren gegaan, wordt hij hierin door het uitvoerrecht van de N.U.M. bemoeilijkt. Nu stelt het communiqué wel in het vooruitzicht, dat de N.U.M., in overleg met belanghebbenden en de regeering vermindering (van vrijstelling wordt niet gesproken) zal kunnen toestaan voor die bedrijven, waarbij uitvoer levensvoorwaarde is en die kunnen aantoonen, dat het normale N.U.M.-recht van 1 pCt. prohibitief is, doch wanneer men in aanmerking neemt, dat de tijd, welke met het behandelen van elk geval noodig zal zijn, dikwijls lang genoeg is om een zaak te doen afspringen en dat het oordeel, of de belanghebbende voldoende heeft aangetoond, dat het recht prohibitief werkt, uitsluitend bij de N.U.M. ligt, dan begrijpt men, dat die toevoeging van het communiqué weinig troost biedt.

Doch niet alleen belemmerend, ook onrechtvaardig zal de maatregel werken. Indien de regeering de N.U.M. laat voortbestaan om de redenen, die zij in

het communiqué aangeeft, dan geschiedt dit dus in het belang van het geheele land. Maar dan is het ook onrechtvaardig, dat alleen de exporteurs en zelfs niet *alle* exporteurs, in de kosten van dezen maatregel bijdragen.

Zelfs niet *alle* exporteurs — en dit is eene andere onbillijkheid van den maatregel. Immers voor den uitvoer naar de Nederlandsche koloniën is reeds in April van dit jaar de uitvoer vrijgegeven. Hij, die naar onze koloniën uitvoert, behoeft dus niet meer in de onkosten van de N.U.M. bij te dragen; de exporteurs, die dezelfde soort goederen naar andere landen uitvoeren, worden echter wel belast. En van laatstbedoelde categorie zal, blijkens de reeds genoemde „mitigatie” in het communiqué, de N.U.M., in overleg met de belanghebbenden en de regeering, kunnen beslissen, hoeveel ieder zal bijdragen.

In het adres van de Amsterdamsche Kamer van Koophandel werd de mogelijkheid uitgesproken, dat met de handhaving van het uitvoerrecht werd beoogd, aan de N.U.M. inkomsten te verschaffen als een tegenwicht tegen de door haar op zich genomen verplichtingen, voortvloeiende uit de financiële overeenkomsten met het buitenland. Of die verplichtingen inderdaad een belangrijke factor zijn voor het handhaven van het uitvoerrecht, kan ik niet beoordeelen. Doch indien het voortbestaan van de N.U.M. in het algemeen belang wordt geacht, en de regeering haar de voor haar voortbestaan noodige gelden wil verschaffen, dan zal dat geld door eene algemeene, bij eene wet ingestelde belasting moeten worden opgebracht, doch gaat het niet aan alleen den uitvoerhandel, die — gelijk hierboven werd betoogd — bij het voortbestaan van de N.U.M. wel het minste wordt gebaat en dan nog wel slechts een gedeelte van den uitvoerhandel, voor die kosten te doen opkomen en het bedrijf belangrijk te bemoeilijken.

Het is daarom te hopen, dat de Regeering alsnog zal gevolg geven aan den algemeen gevoelden en reeds door velen uitgesproken wensch, dat het N.U.M.-uitvoerrecht zal worden afgeschaft. C. D. SALOMONSON.

Amsterdam, Aug. 1919.

RUBBERMARKTEN IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Er is de laatste maanden een vrij heftige polemiek gevoerd over dit onderwerp in Primrose en het Nederlandsch-Indisch Rubbertijdschrift — en steeds weer duikt daarbij in het Hollandsche tijdschrift hetzelfde misverstand op, dat ook uiting vond in het nummer van Economisch-Statistische Berichten van 19 Februari 1919. Het is niet wel mogelijk een polemiek te voeren tusschen twee partijen, die door Oceanen gescheiden zijn, daarom zal ik hier niet trachten de meening der Nederlandsche schrijvers te bestrijden, maar slechts het Indische standpunt uiteen pogen te zetten. Wel is hetgeen hier volgt grootendeels te vinden in een nummer van het vorige jaar van het Ned.-Ind. Rubbertijdschrift, ik meen echter het hier beter onder de oogen te brengen van hen, die in Nederland in dit vraagstuk belang stellen en acht daarom zoo'n herhaling niet misplaatst.

Waarheen willen wij, die werken voor het behoud der markten in Nederlandsch-Indië? Wel, het is voor ons van ondergeschikt belang of Indische of Amsterdamsche makelaars courtage aan de rubberverdiens, of commissies terechtkomen in de zakken van Hollandsche of Indische commissionairs, neen, we willen hoofdzakelijk er voor waken, dat de Rubberondernemingen zooveel mogelijk geld voor haar rubber maken; dat is een Indisch belang, want hoe hooger de gemaakte prijzen, des te krachtiger zullen de ondernemingen bloeien en een bloeiende onderneming geeft aan de streek, waar ze gevestigd is, mede van haar weelde, ze zorgt voor goede inkomsten voor haar personeel, ze betaalt flinke dividen-

den, — en last not least, ze is een goed object voor den fiscus om er een flinke som van te heffen, welke gebruikt kan worden voor de verdere ontwikkeling van onzen Archipel.

Als bij een nader onderzoek blijken zou, dat bij verkoop in Holland en te Batavia de rubberondernemingen even goed bediend werden, dan zou nog het kleine belang, dat wij er bij hebben, om zooveel mogelijk inkomsten op Java te heffen, pleiten voor een markt hier; ik acht dit belang echter zoo ondergeschikt, dat ik het in dit stuk geheel buiten beschouwing laat.

Het is een axioma, dat daar de beste prijzen zullen worden bedongen, waar de scherpste concurrentie is en alle Amsterdamsche scribenten, die ik over deze kwestie las, hebben verzuimd ons duidelijk te maken, dat op een veiling in Amsterdam scherpere concurrentie zal heerschen dan hier in de open markt te Batavia.

Hoe gaan de productenzaken hier in Indië? Wel, elk Hollandsch exportkantoor ontvangt 's morgens van zijn overzeesche branche een telegram met noteringen van de voornaamste producten met aanwijzingen omtrent den te verwachten prijsloop, eventueel vergezeld van orders of adviezen, om een en ander op speculatie te entameeren, daarna tracht zoo'n firma hier te krijgen wat ze verlangt. Inschen komen echter ook de telegrammen uit Australië, Japan, Wladiwostock, Amerika etc. binnen en de productenhandelaar calculeert nauwkeurig, welke prijzen hem het best rekening laten en baseert daarop zijn hier aan te leggen prijs. Als men nu weet, dat de notering, welke van het overzeesche kantoor komt, den vraagprijs van de hoogste markt in Europa weergeeft, dan zal men begrijpen, dat de concurrentie bijna volmaakt is. Maar — er is niet een enkele firma, die dergelijke noteringen krijgt, neen, alle exporteurs worden zoo ingelicht, alleen staat het Westersche kantoor niet van alle firma's in dezelfde plaats; er komen dus telegrammen uit Londen, Parijs, Hamburg, Skandinavië etc.

Men zal mij nu misschien willen tegenwerpen, dat de Directies dezelfde concurrentie in Holland zouden kunnen scheppen door zich van daaruit in verbinding te stellen met Amerika etc. en door zelf zonder haar Indische vertegenwoordigers haar product c.i.f. Amerika te verkoopen. Dan zou ik er op moeten wijzen, dat Indische exporteurs een jaar of tien geleden steeds hun producten als specerijen, kapok, koffie, tapioca's etc. uitsluitend via hun Europeesche kantoren verkochten en dat ze dus met Amerika niet in directe verbinding stonden, dat echter reeds lang voor den oorlog met dit systeem werd gebroken, omdat het bleek *te langzaam* en dus *onvoordeelig* te werken.

Bovendien is er nog iets. Elk Indisch product verheugt zich zoo nu en dan in de gunst van speculanten en rubber is als gokartikel zeer gezien, — men zal daarom vaak den toestand zóó krijgen, dat een Europeesch huis de Europeesche markt vooruitloopt en een speculatieve order geeft tot boven pariteit, dan staat dus de Indische markt dadelijk boven de Europeesche, dan komt het nog vaak voor, dat Indische huizen weer het speculeerende Europeesche huis overbieden en de markt komt dan op een buiten alle verhouding hoog niveau te staan. Zij, die enige ervaring in den productenhandel hebben, weten, dat als regel in een eenigszins bewogen markt de Indische marktprijzen zich ver verheffen boven de Europeesche pariteiten, dat een stijging hier steeds in sneller tempo gaat dan aan gene zijde van den Oceaan, terwijl een daling ginds, hier slechts zeer langzaam wordt gevolgd. *Om deze redenen, zal de in Indië bedongen prijs meestal zeer hoog zijn.*

Nu is er wel eens iets gezegd over een vrees, dat de Hollandsche Directies haar zeggenschap uit handen zouden moeten geven bij verkoop in Indië,

wat ze natuurlijk niet zouden wenschen. Dit argument is stellig opgeworpen door iemand, die niet ter zake kundig is, — want hebben voor suiker, koffie en zooveel andere producten, die geregeld in Indië verhandeld worden, de Nederlandsche Directies haar zeggenschap prijsgegeven? Kom, men weet wel beter. — De telegraaf kan vanuit Nederland elken dag een limiet overbrengen, en ik maak me sterk, dat als die limieten gebaseerd worden op den Europeeschen marktprijs, ze zeer vaak zullen worden overschreden.

Het argument werpt echter een eigenaardig licht op de opvattingen van sommige Directies, die blijkbaar liever haar product naar een minder goede markt doen consigneren, dan de kans te loopen een heel klein deel van haar macht te moeten afstaan aan haar Indische vertrouwensmannen.

De Nederlandsche makelaars meenen verder, dat rubber een *fancy*-artikel is; wel, laten we aannemen, dat ze gelijk hebben, ze zullen dan echter wel willen toegeven, dat er nog meer *fancy* in koffie zit en waar verkopen de ondernemingen tegenwoordig als regel haar koffies? — Op Java. Nadat ze dat zijn gaan doen, is natuurlijk gebleken, dat de bedongen prijzen hier zeer goed zijn, terwijl de Directies volstrekt haar zeggenschap er niet door hebben verloren.

De aangewezen wijze van verhandelen der producten is voor een onderneming: ze zóó van de hand te zetten, dat de hoogste prijs bedongen wordt, dat ze zoo spoedig mogelijk haar geld in handen krijgt en dat ze zoo gemakkelijk mogelijk haar positie kan overzien.

En dit bereikt ze alles door op Java te verkopen. Wel zal haar verkooppolitiek niet steeds dezelfde kunnen zijn; bijv. is het geraden om in een lage markt, die kans heeft zich binnen afzienbaren tijd te herstellen, slechts het afkomend product van de hand te zetten, terwijl in een hooge markt het aanbeveling verdienen kan zoover mogelijk vooruit te verkopen — uit den booze zal het echter steeds zijn, om als de prijzen niet hoog genoeg zijn naar den zin van den verkoper, het risico te verlengen door het product naar een verre markt te consigneren, waar een groot deel der koopers niet zal willen of kunnen kopen. Juist in een slechte markt moet men dáár verkopen, waar elke koper terecht kan. En nu behoeft het wel geen betoog, dat er in Nederland reeds zulke zware kosten op het product zullen drukken, dat feitelijk Amerika als koper zal zijn uitgeschakeld, terwijl het Oosten er natuurlijk niet zal bieden.

Waarom maken de Nederlandsche makelaars zich druk nu de rubber in de toekomst hier verkocht dreigt te worden? Hebben ze dan geen oog op het meer algemeen terrein van den Indischen productenhandel en weten ze niet, dat nagenoeg alle producten hier van den producent naar den exporteur overgaan, en offerden in Holland meestal afkomstig zijn van de tweede hand i.c. de producten-importeurs? Is er nu waarlijk een reden om voor rubber een uitzondering te maken? Ik kan er maar één zien, en die is niet van algemeen belang n.l. de kans op derving van inkomsten door Nederlandsche makelaars, etc. Als deze heeren zich echter aan de gewijzigde omstandigheden weten aan te passen, zullen ze evengoed Indische rubber blijven verhandelen, als thans b.v. koffie-makelaars zaken in Indische koffies tot stand brengen.

De weg, dien rubber in de toekomst zal moeten gaan, is dezelfde, dien alle Indische producten volgen, n.l. óf van den Indischen producent direct door een eigen inkoopkantoor naar den fabrikant, óf van den producent naar den Indischen exporteur en dan van dezen naar den tusschenhandelaar of naar den fabrikant.

De Indische makelaars verdienen dan hun courtages bij den verkoop van den producent, de Nederlandsche makelaars brengen de transactie tot stand van den Nederlandschen importeur aan fabrikant of

tusschenhandelaar. Waarachtig, er is voor de makelaars in Nederland geen reden om te huilen; als Nederland als markt voor rubber werkelijk eenige waarde heeft, zullen er koopers verschijnen en de makelaars zullen er dus zaken doen, al zullen die dan ook op andere condities geschieden, dan waaraan de heeren thans gewend zijn.

Wij kunnen hier in Indië gerust zijn, men zal ons onze markt niet meer kunnen ontnemen. Waar groote Amerikaanse fabrikanten als Firestone, Goodyear e.a. hier hun eigen menschen of agentschappen hebben neergezet, waar vele exporteurs over heel de wereld relaties hebben gezocht en gevonden, daar staat het wel vast, dat hier steeds goede prijzen worden geboden, en we kunnen niet verwachten, dat producenten zullen weigeren te verkopen als hun hooge biedingen worden voorgelegd. Rubber volgt den weg der normale ontwikkeling, den weg, dien al zooveel producten zijn gegaan, en geen hinderpalen uit conservatieve overwegingen opgeworpen, zullen in staat zijn het abnormale te doen zeevieren.

Nu zal men mij misschien de vraag stellen: en zal het dus uit zijn met de Amsterdamsche veilingen van Indische rubber?

Wel, ik geloof niet, dat zulks noodig is, als Amsterdam voor rubber een flink, koopkrachtig achterland bezit; maar de rubber zal niet meer ter veiling gebracht worden door de producenten, doch door de importeurs, evenals thans b.v. met kapok gebeurt. Handelaren in producten zijn uit den aard der zaak meer speculatief dan producenten mogen zijn, en zij zullen soms meenen, door lang aanhouden een hooger prijs te kunnen bedingen, dan zullen ze dus hun voorraden ter veiling brengen in die plaats, waar hun Westersch kantoor gemakkelijk controle oefenen kan. Een blik op de lijst der verkopers in kapokveilingen zal het duidelijk maken, dat daar bijna alles wordt geoffreerd door de tweede hand, de producenten verhandelen op Java al hun product en de exporteurs plaatsen dat weer grootendeels tegen vaste orders in de verschillende afzetgebieden, een deel, dat in handen van handelaren, met een speculatieven blik op de markt blijft, komt dan echter ter veiling in Amsterdam, welke plaats over een goed achterland voor dit product beschikt. Intusschen wordt echter bij de verdeeling over de verschillende afzetgebieden menige leveringszaak op vaste orders met Amsterdam gedaan.

Waarom zou het met rubber, nu deze van klein *fancy*-artikel gegroeid is tot belangrijk exportproduct, niet evenzoo gaan? Men huldigt te veel de geheel verkeerde opvatting, als zou het ontstaan van de Batavia-rubbermarkt geheel een gevolg van den oorlog zijn, ze zou ook zonder den oorlog gekomen zijn, als gevolg van de ontwikkeling van het artikel tot groot exportproduct; mogen de bijzondere omstandigheden haar al sneller hebben doen groeien, ze zou ook zonder deze een goede toekomst tegemoet zijn gegaan.

Wij streven naar een gezonde ontwikkeling van onze rubberproductie en onzen rubberhandel en rekenen daarbij op de medewerking van de Nederlandsche belanghebbenden, echter, ook hier mogen we niet blijven ten nadeele van Indië: een filiaal van het Moederland.

TH. LIGHART.

Batavia.

DE A.S. KATOENCONFERENTIE TE NEW-ORLEANS.

In October a.s. zal te New-Orleans een bijeenkomst plaats vinden van vertegenwoordigers uit de organisaties van de textielindustrie en van den katoenhandel uit de geallieerde en neutrale landen, welke bijeenkomst door het organisatie-comité met den eenigszins weidschen titel van „World Cotton Conference” voorzien is. In de jaren vóór den oorlog had meestal elk jaar een z.g. katoencongres plaats,

een bijeenkomst van de georganiseerde werkgevers-vereeningen uit de katoenindustrie in de verschillende landen, welke vereeningen weer federatief waren verbonden in de „International Federation of Master Cotton Spinners and Manufacturers Associations”, een schepping van den bekenden Engelschen textielindustriël Sir W. M. Macara. Het eerste congres had in 1904 te Zürich plaats, daarna werden achtereenvolgens congressen gehouden in Manchester, Bremen, Weenen, Parijs, Milaan, Brussel en Barcelona. In 1912 brachten verschillende vertegenwoordigers uit de Europeesche katoenindustrieën een bezoek aan Egypte, terwijl het laatste congres in 1913 te Scheveningen plaats had. Op die congressen werden dan de gemeenschappelijke belangen van de industrie besproken en werden b.v. wat de grondstoffenvoorziening betrof gemeenschappelijke stappen bij de verschillende regeeringen aangewend voor de uitbreiding van de katoencultuur, terwijl o.a. de „British Cotton Growing Association”, de vereeniging, die de bevordering van de katoencultuur in de Britsche koloniën in Afrika zeer energiek ter hand nam, ook steeds zeer veel steun van de International Federation ondervond. Het hoofdkantoor dezer Federation was in Manchester gevestigd onder de bekwame leiding van den secretaris Arno Schmidt, thans Arno S. Pearce, terwijl ook bij de Engelsche industrie steeds zeer veel belangstelling voor de jaarlijksche congressen bestond en daar in den regel ook hoofdzakelijk Engelsch werd gesproken. Vóór den oorlog was men langzamerhand wel tot de conclusie gekomen, dat de meeste onderwerpen reeds van verschillende zijden waren behandeld en dat men over vele punten reeds eenigszins was uitgepraat, zoodat men in 1912 geen congres heeft gehouden en toen reeds besluiten wilde, om het congres voortaan niet jaarlijks, doch b.v. om de twee jaar te doen plaats hebben. In de Federation waren, behalve vrijwel alle Europeesche landen, ook Japan en Engelsch-Indië vertegenwoordigd, doch de Amerikaansche textielindustrie heeft daarvan nooit deel uitgemaakt. Wel werden de congressen dikwijls bijgewoond door een commissie uit de Zuidelijke planters en ook wel door vertegenwoordigers van het Landbouwdepartement te Washington en van de Amerikaansche industrie, doch de werkgeversvereeningen van deze katoenindustrie zijn nooit lid van de Federation geworden. Dit is zeker wel jammer geweest, want niet alleen is de katoenindustrie in de Vereenigde Staten zeer belangrijk (volgens de opgaven van 1918 bevatten de katoenspinnerijen over de geheele wereld samen 150 miljoen spindels, waarvan 34 miljoen spindels in de Vereenigde Staten, tegen 57 miljoen in Engeland en 11 miljoen in Duitschland), doch bovendien was het katoenverbruik er in verhouding nog belangrijker en werden in 1918 in de Vereenigde Staten 7, miljoen balen katoen gebruikt op een wereldverbruik van 20 miljoen balen, tegen slechts circa 3 miljoen balen in Engeland.

Nu de jaarlijksche katoencongressen sedert 1913 hebben opgehouden en ook niet weer zoo heel spoedig hervat zullen worden, kan men wel begrijpen, dat de Amerikanen, die, zoowel wat den katoenaanplant, als ook wat de industrie betreft, een zoo belangrijke rol vervullen, nu eens het initiatief hebben genomen tot een conferentie van personen, die belang hebben bij den verband van en den handel in ruwe katoen. Er heeft zich in de Vereenigde Staten een comité van vooraanstaande personen gevormd, waarin, zoowel de handel als ook de industrie vertegenwoordigd is. Wat deze laatste betreft, zijn de meeste vertegenwoordigers uit het nijvere Massachusetts (Nieuw-Engeland), waar reeds sedert vele jaren een zeer belangrijke industrie bestaat (het aantal spindels bedroeg in 1918 totaal ruim 19 miljoen), doch ook de sterk toenemende industrie uit de Zuidelijke Staten (het aantal spindels daar is van 5,8 miljoen

in 1901 gestegen tot 14,3 miljoen in 1918) is in dit comité vertegenwoordigd.

De bijeenkomst zal van 13—16 October a.s. in New-Orleans, de groote havenstad in de Mississippi-delta, die nog steeds een eenigszins Fransch karakter draagt en wel de stad is, waarop de Amerikanen uit de Gulf-staten met recht trotsch zijn, gehouden worden. Op Amerikaansche wijze is het programma reeds vooraf geheel tot in bijzonderheden in elkaar gezet. Op 8 October, des namiddags, zal een extra-Pullmann-trein uit New York vertrekken; onderweg te Greenville S. C. zal men moderne katoenfabrieken bezoeken, daarna gaat het naar La Grange (Georgia), de residentie van den Voorzitter van het Comité, Fuller E. Callaway, waar men het plukken en de verdere bewerkingen der katoen kan bekijken.

Op Zondagmorgen 12 October komt de trein te New-Orleans aan en worden de wagens op een zijspoor gezet, zoodat de gedelegeerden, zoo zij dit wenschen, in den trein kunnen blijven wonen. Op 17 October vertrekt men weer uit New-Orleans; op den terugweg wordt een dag gepauseerd in Memphis, het groote katoencentrum in Tennessee, daarna een halven dag in Chattanooga (Tenn.) en op 20 October des namiddags is de trein weer terug in New York. Het is den gedelegeerden dus wel heel gemakkelijk gemaakt en men heeft ook wel getracht alle Europeesche belanghebbenden tot een bezoek over te halen. Uit het Amerikaansche Comité heeft zich een commissie van elf personen gevormd, die een bezoek aan Europa heeft gebracht. Eerst heeft men Londen en Manchester bezocht en daarna Parijs, terwijl de commissie zich inmiddels in verschillende sub-commissies splitste, die weer de andere landen bezochten; zoodat dan ook eenigen dezer heeren in Juni j.l. een bezoek aan Rotterdam hebben gebracht. Zooals dat bij Amerikaansche bezoeken meer gaat, was de tijd zeer krap gemeten en zijn de heeren nog geen 48 uur in ons land geweest. Zij hebben de uitnodiging om de conferentie te bezoeken echter over kunnen brengen aan de Rotterdamsche Katoenbeurs en aan de Nederlandsche Patroonsvereeniging van Katoenspinners en Wevers en het is zeker te hopen, dat beide lichamen vertegenwoordigers zullen zenden.

Waar de commissie reeds 15 Mei j.l. van Amerika vertrokken is en de vrede toen nog niet geteekend was, heeft men gemeend voor deze conferentie de vertegenwoordigers der katoenindustrieën in de Centrale Rijken nog niet te moeten uitnodigen en zich voor deze eerste bijeenkomst beperkt tot afgevaardigden uit de geallieerde en neutrale landen. In Engeland heeft men eerst getwijfeld, of men de uitnodiging wel moest aannemen. In de kringen van de „International Federation” en ook onder verschillende georganiseerde werkgevers in de katoenindustrie heerschte de meening, dat het bijeenroepen van een congres moest uitgaan van dezelfde organisatie, die dit in de jaren 1904—1913 bezorgd had en beschouwde men de Amerikaansche uitnodiging eenigszins als een oppositie tegen de „International Federation”, vooral in verband met het feit, dat de Amerikaansche industrie zich vóór den oorlog nooit bij deze internationale katoenwerkgeversorganisatie heeft willen aansluiten. Bij het bezoek der Amerikaansche gedelegeerden te Manchester hebben dezen echter de Engelschen kunnen overtuigen, dat zij absoluut geen oppositie tegen de „International Federation” bedoelden, doch dat zij als de natie, die bij den katoenaanplant zeker het meeste en bij de katoenindustrie toch een zeer overwegend belang heeft, zich het meeste geroepen voelen, nu de internationale betrekkingen zich langzamerhand gaan herstellen, het initiatief tot een nieuwe bijeenkomst te nemen. Men heeft dan ook daarna in Engeland de uitnodiging met groot genoegen aangenomen en volgens de Engelsche bladen zal een zeer representatieve Engelsche commissie de conferentie te New-Orleans bijwonen. Aan het hoofd van deze commissie zal

staan Sir Herbert Dixon, de vroegere voorzitter van den Cotton Control-Board, terwijl de Engelsche Reegering vertegenwoordigd zal zijn door Prof. J. A. Todd van den Board of Trade en in de commissie verder vertegenwoordigd zullen zijn alle werkgeversorganisaties in de Engelsche katoenindustrie, de Kamers van Koophandel uit Manchester, Leicester en Nottingham en verder nog het havenbestuur van Manchester, het Textile Institute en de Engelsche banken, zoodat men over gebrek aan belangstelling uit Engeland nu zeker niet kan klagen.

Ook uit de meeste Europeesche landen zullen zich vertegenwoordigers naar New-Orleans begeven en het is zeker te hopen, dat de conferentie nuttig werk zal verrichten, daar vooral op het gebied van de verpakking en het transport van de ruwe katoen en verder op dat van de bevordering van de katoencultuur door betere bemesting en zaadselectie nog zeer veel te bereiken is. Ook de bespreking van de financiering van de katoenaankopen staat op het programma en is nu bij de zeer slechte valuta van vele Europeesche landen, waar de industrie naar ruwe katoen hunkert, van zeer veel belang, niet alleen voor die landen zelf, doch ook voor de Amerikaansche verkoopers. In het Zuiden der Vereenigde Staten is de katoenprijs nog steeds de geweldige factor, die het geheele economische leven beheerscht. Hoorde men in vroegere jaren bij de spinners in Manchester nog wel eens den wensch „cotton down, yann up”, de Amerikaansche planter heeft een geheel andere meening en is alleen gelukkig, als „cotton up” is. Op het katoencongres te Brussel in 1910 meenden de afgevaardigden uit het Zuiden der Vereenigde Staten, dat 15 Am. cents per Eng. pond een zeer behoorlijke prijs voor ruwe katoen was. Die prijs was toen zeer belangrijk hooger dan de marktnotering, doch is daarna wel bereikt, zoodat men later in het Zuiden zelfs meende, dat 15 cents niet voldoende was en men wel 20 cents zou moeten hebben. In het begin van den oorlog, in Oct./Nov. 1914, is de katoennotering in Amerika gedaald tot circa 5 cents, terwijl de tegenwoordige notering ca. 31 cents bedraagt. De oogstvooruitzichten voor het seizoen 1919/1920 zijn verre van goed en men verwacht algemeen slechts een oogst van ca. 11 millioen balen. De markt is echter de laatste weken niet heel vast, voornamelijk omdat de orders van de Centrale Rijken, waarop men in Amerika vast had gerekend, vrijwel uitblijven. Bij een katoenprijs van 7 pence, c.i.f. Bremen en een markenkoers van 59 cent betaalde men vóór den oorlog ca. R.M. 29.000 voor 100 balen katoen, terwijl deze zelfde hoeveelheid thans bij een prijs van 21 pence c.i.f. en een markenkoers van 13 cent ca. R.M. 400.000 kost.

Men kan zich dus niet verwonderen, dat bij dergelijke prijzen de koopkracht spoedig ophoudt en dat de Amerikaansche planters, die vooral belang hebben bij hooge katoenprijzen, gaarne een regeling zullen zien, waarbij het ook aan de spinnerijen in de Centraal-Europeesche landen mogelijk zal zijn haar behoefte aan grondstoffen te dekken.

Voor onze Nederlandsche industrie is de toestand gelukkig beter; de koers van den gulden houdt zich nog steeds vrij goed en de grondstoffenvoorziening gaat reeds weer vrij normaal. Ook de afzet, vooral naar de Oostersche landen, gaat, geholpen door de sterke rijzing in de zilverkoersen, beter dan men bij de tegenwoordige zeer hooge kostprijzen had mogen verwachten, zoodat de vooruitzichten daarvan niet ongunstig zijn. Het zwakke punt blijft nog altijd de kolenvoorziening en verder het arbeidersvraagstuk, doch dit zal ook in andere Europeesche landen nog groote moeilijkheden opleveren.

Wat de katoenmarkt in Rotterdam betreft, zijn ook de vooruitzichten thans niet ongunstig. Er is van Amerika geregeld scheepsruimte beschikbaar, zoowel naar Amsterdam als naar Rotterdam en er zijn de laatste maanden reeds vrij groote partijen ruwe

katoen aangekomen. De groote moeilijkheden blijven altijd nog het gebrek aan opslagruimte, waarin het nog niet geheel afgewerkte „Katoenveem” in Rotterdam slechts in zeer beperkte mate kan voorzien en vender de zeer hooge havenkosten. Nu er nog geen concurrentie van andere havens is, moeten de ontvangers zich deze hooge kosten wel getroosten, doch men kan wel verwachten, dat binnen afzienbaren tijd ook de Duitsche havens weer ruwe katoen zullen importeerden en het is zeker van een Nederlandsch standpunt te hopen, dat onze havens zich dan op het nu gewonnen terrein zullen kunnen blijven handhaven.

J. G.

HET STAALVERBOND TE DUSSELDORP.

Dit vroeger machtige lichaam, dat de fabrieken van halffabrikaten, spoorwegbovenbouw materiaal en profielijzer in Duitschland en Luxemburg vereenigde, bevindt zich thans in een toestand tusschen hangen en wurgen.¹⁾ Deels is dit het gevolg van den voor Duitschland ongelukkig afgelopen oorlog, waardoor het Lotharingen met zijn minette-ertsen en de voornaamste Duitsche hoogovens verloor en het tolverbond met Luxemburg werd opgeheven, terwijl belangrijke centra der ijzernijverheid voorloopig worden bezet en omtrent Opper-Silezië — met veel-beteekenende industrie — de dobbelsteenen nog zullen worden geworpen, vrij zeker in het nadeel van Duitschland. In genoemd verbond trof men uiteraard de grootste Duitsche ijzerfabrieken aan, hoofdzakelijk samengaand ter wille van een meer vreedzame ontwikkeling der ijzerindustrie dan het geval zou zijn, wanneer elk bedrijf afzonderlijk zou werken. Met recht vreesde men er telkens voor, als het contract afliep, dat een niet-verlenging aanleiding zoude geven tot een titanenstrijd der machtige ondernemingen onder elkander. Tegenover het buitenland was het staalverbond machtig, hoewel niet kan worden gezegd, dat het voor de verovering der wereldmarkt groote dingen tot stand bracht. Hiervoor verdienen de lof de eigen organisaties der verschillende leden. Tijdens den oorlog was het staalverbond reeds een zongenkind. De meeste leden hadden zich kunnen ontwikkelen en uitbreiden en stelden daarom bij een verlenging eischen ten aanzien van de participaties in verhouding tot hun vergroot productievermogen, waarmede andere ondernemingen niet accoord konden gaan. Het gevolg hiervan was, dat de vernieuwingen slechts voor korten tijd golden, een jaar of een halfjaar, en telkens „voorloopig” waren. Dit geschiedde alles onder den drang van den oorlog, de stok stond achter de deur klaar in den vorm van een van regeeringswege in te stellen dwangsyndicaat, waarop niemand het wenschte te laten aankomen.

Met 1 Juli 1919 liep het „voorloopig” verlengde verbondscontract weder af. De Gelsenkirchener Bergwerks A. G., die groote ertsmijnen en hoogovens in Luxemburg bezat, onderhandelde over den verkoop hiervan en zegde het contract op, aangezien zij na verkoop geen A-producten meer zou fabriceren. Verder zochten de industriele bedrijven in Elzas-Lotharingen aansluiting bij de Belgisch-Luxemburgsche en Fransche groepen, zoodat ook deze niet meer in aanmerking kwamen voor verder lidmaatschap. Een nieuwe verlenging werd daardoor twijfelachtig. Om geen kans te doen verloren gaan, werd besloten tot 1 Augustus nog niet zelfstandig te verkoopen. Inderdaad had het bestuur, omdat de aandeleijfers toch niet meer werden bereikt, beslist, dat de leden binnen de grens hiervan vrij konden verkoopen, voor zoverre het halffabrikaten betref. Voor spoorwegmateriaal, waarvoor de staat hoofdzakelijk in aanmerking kwam, bleef vooral de levering aan het verbond bestaan. Voor een vernieuwing leverden de participaties dan ook wegens den onvoldoenden toevoer van grond- en brandstoffen geen bezwaar meer

¹⁾ [Zie ook in dezen jaargang pag. 83 en 445. — Red.]

op. Toen geen overeenstemming kon worden verkregen, werd het verbond nog eens tot einde Augustus „voorloopig” verlengd. Voor het oogeblik bestaat er over het algemeen een neiging, om het lichaam te laten voortbestaan, zooals gebleken is in de jongste vergadering, waarin besloten werd, dat een verlenging tot ultimo 1919 zou plaats hebben, indien de niet aanwezige leden alsnog hun goedkeuring aan dit besluit zouden hechten. Van dezen hebben allen toegestemd, behalve de „Rheinische Stahlwerke” en „Deutsch-Luxemburg”. Hiermede begint nu de zaak ernstiger te worden. De regeering heeft reeds geëischt, dat vóór 20 Augustus een beslissing zal zijn genomen en is hierbij nog een stap verder gegaan, door den wensch kenbaar te maken, ook de B-producten (staaf-, plaat-, band-, strookijzer, buizen, draad, etc.) mede op te nemen. Dit nu is op zichzelf een zeer gevaarlijke zet der regeering, want gedurende een reeks van jaren is gebleken, dat het onmogelijk is al deze producten onder één hoedje te vangen, want zelfs in één en dezelfde branche bleek het onmogelijk syndicaten tot stand te brengen, zoodat slechts prijsconventies en andere losse overeenkomsten bestaan, waarbij nog lang niet alle betrokken bedrijven zijn aangesloten.

Om zich een juist oordeel te kunnen vormen, zal men het standpunt van alle betrokken partijen behoorren te kennen. De regeering wenscht een verbond, om gemakkelijker productie en prijzen te kunnen controleren. Veel bedrijven varen er wel bij door onder de vaan van het verbond, dat voor hen verkoopt, voort te drijven, andere zijn niet in staat met eigen organisaties in het buitenland belangrijke leveranties te boeken en *allen* zijn beperkt in hun productie door gebrek aan grond- en brandstoffen en lijden bovendien zeer onder de hooge loonen en dure materialen. Het verbond kan hieraan niets veranderen, maar moet lijdelijk toezien, dat „onder de hand” verkocht wordt tegen prijzen, die de vastgestelde verre overtreffen, m.a.w., dat in de praktijk zijn prijzen weinig beteekenen en de leden buiten het verbond om, deels uit winstbejag, deels om bedrijfskosten, die langs den officieelen weg niet gedekt worden, goed te maken, verkopen. Terloops zij opgemerkt, dat de exportprijzen hoog worden gehouden en deze in geen verhouding staan tot de binnenlandsche, gezien de valuta en de concurrentie van andere landen.

Voor het standpunt van „Rheinstahl” is te zeggen, dat het nog zeer de vraag is, of onder de gewijzigde omstandigheden der internationale ijzermarkt en concurrentie een verbond, dan wel de verschillende ondernemingen zelfstandig in het buitenland, meer kunnen bereiken. Men zou zeggen, dat waar de meerderheid voor voortzetting van het verbond is, haar meening de juiste is. „Rheinstahl” echter heeft gecontracteerd met Otto Wolff te Keulen en is hieraan gebonden, bleek echter wel geneigd tot voortzetting van zijn lidmaatschap ten aanzien van spoorwegmateriaal. Daarentegen hebben Krupp en andere leden geen belang bij een verbond voor de verschillende producten in den vorm van de bestaande staafijzer-vereening en in geval van eene verlenging daarvan is het hun onverschillig, of het staalverbond bestaan blijft of niet.

Het groote voordeel van het verbond is, dat de prijzen voor alle leden dezelfde zijn, dus scherpe concurrentie wordt uitgeschakeld. In de praktijk echter zijn de omstandigheden voor de onderscheiden leden zoo verschillend, dat zelfs bij een algemeen geldende regeling der prijzen de eene groep voordeel, de andere nadeel heeft. De productiekosten zijn namelijk zeer verschillend. Daarom zou de regeering wel met dwang kunnen optreden, doch zij kan ondernemingen, die met groote verliezen werken, niet dwingen het bedrijf voort te zetten boven haar financiële krachten en beletten hare inrichtingen te sluiten, waarvan het noodlottig gevolg is, dat duizenden arbeiders broodeloos gemaakt worden. Morgen nu moet de beslissing vallen, het ziet er naar uit, dat de

beide groote ondernemingen haar standpunt niet zullen (of kunnen) verlaten. Hetgeen overblijft is, dat de regeering ingrijpt, doch het zij dan op een verstandige manier. Men verwacht, dat zij het staalverbond zal machtigen voor een bepaalden tijd geheel alleen zijn productie af te leveren. De bedrijven, die zelfstandig hebben gecontracteerd, zullen dan hun overeenkomsten zien annuleeren en overgedragen worden aan het staalverbond.

De vraag is nu, of, indien de regeering van haar macht gebruik maakt, zij hierin juist handelt. Er is hier plaats voor de levensbeschouwing, dat men in de wereld alles maar moet nemen, zooals het is en niet zooals het zou kunnen zijn. Als het staalverbond toch nog eens verdwijnt, zal het zijn, omdat zijn voornaamste leden zijn afgevallen en dus zijn omvang zeer beperkt is, het niet aan de gestelde eischen voldeed en dat in den grond van de zaak ook nimmer heeft gedaan, maar als er dan toch eenmaal een einde aan moet komen, dan is het nu de beste tijd, want groote gevaren zullen bij een uiteenvallen niet ontstaan, vooral niet, omdat de vroeger gevreesde titanenstrijd wegens gebrek aan capaciteit vervalst, terwijl voor de Rijsch-Westfaalsche bedrijven wel een weg kan worden gevonden zich aaneen te sluiten op een andere basis dan met het staalverbond het geval was en met een betere organisatie van het geheel naar buiten.

Essen 19-8-19.

CHR. S.

[De onderwerpelijke zaak verkeert bij het afdrukken van dit artikel alweer in een verder stadium dan de schrijver in het vorenstaande reeds kon behandelen. Naar den lezer uit de dagbladen bekend zal zijn, is het Staalverbond door de Rijksregeering tot het einde van het loopende jaar verlengd. — Red.]

DE ALGEMEENE VERGADERING DER NATIONALE VEREENIGING TEGEN DE WERKLOOSHEID. *)

Wat heeft de vergadering der Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid opgeleverd? Een interessant debat over socialisatie en economische bedrijfsorganisatie, doch weinig ten aanzien van het werkloosheidsvraagstuk als zoodanig. Alleen Mr. Z. van den Bergh beperkte zich tot dit laatste en wilde zich niet laten weglokken naar het gebied der hypothesen, — maar berustte ook zijn „oplossing” niet geheel op de hypothese, dat de werkgevers, indien zij de gelijke gevolgen van de werkloosheid moeten dragen, in staat zullen zijn, de werkloosheid te beperken? En kon de heer Van den Tempel daartegenover niet wederom met evenveel recht zijn hypothese stellen, dat de werkgevers in dezen niet veel zullen kunnen doen? Wellicht kan het stelsel van Mr. Van den Bergh de werkloosheid eenigszins beperken, desnoods mag men gelooven, dat het dit in belangrijke mate zal doen, als afdoend geneesmiddel kan het onmogelijk worden beschouwd, . . . tenzij er mede gepaard gaat een dusdanige inrichting van het bedrijfsleven, dat de Overheid hier leiding kan geven. En dan zitten wij, alle goede voornemens van Mr. Van den Bergh ten spijt, weer ineens midden in het vraagstuk der socialisatie.

Juist echter in het feit, dat zij zoo weinig positiefs heeft opgeleverd ten aanzien van het vraagstuk der werkloosheid, ligt de beteekenis van deze vergadering. Zij heeft n.l. op zeer duidelijke wijze gedemonstreerd, dat in het huidig tijdsgewricht dit vraagstuk niet meer op zichzelf kan worden beschouwd, doch moet worden gezien in het licht van de maatschappelijke ontwikkeling als geheel. Het is de verdienste van den heer Van den Tempel, dit zoo nadrukkelijk op den voorgrond te hebben gesteld; de loop van het debat heeft de juistheid van deze zienswijze aangetoond.

*) Vervolg van pag. 774.

Met dit resultaat is de zaak der werkloosheidsbestrijding gebaat en zoo mag ten slotte de Nationale Vereninging tegen de Werkloosheid over het verloop der vergadering tevreden zijn.

Het valt zeer te betreuren, dat Prof. Veraart niet ter vergadering aanwezig was, om zijn stelsel te verdedigen tegen de felle aanvallen zijner tegenstanders. Wat den invloed van de economische bedrijfsorganisatie op de werkloosheid betreft, had hij echter in zijn nota reeds erkend, dat deze eer een ongunstige dan een gunstige zal zijn. Hetgeen door den heer Van der Wal werd te berde gebracht, vermocht niet den indruk van deze erkenning weg te nemen. En al kon de heer Van den Tempel geen positief bewijs leveren, dat in een gesocialiseerde maatschappij werkloosheid in de tegenwoordige betekenis niet meer zal bestaan, de groote waarschijnlijkheid daarvan wist hij m.i. op voldoende wijze aan te toonen.

Hier in te gaan op de vraagstukken van socialisatie en economische bedrijfsorganisatie ligt niet op mijn weg. Wat deze vragen betreft zal wel ieder met dezelfde meeningen, waarmede hij ter vergadering kwam, weder zijn vertrokken, gelijk dit in het algemeen bij een debat pleegt te geschieden. Maar wie niet tevreden is met een zuiver negatief standpunt ten opzichte van deze dingen moet wel door deze vergadering zijn gesterkt in de overtuiging, dat, in welke richting men ook zoekt, elke oplossing van de huidige maatschappelijke problemen moet staan in het teken van *organisatie*. Met lofzangen op „de Vrijheid” komen wij er niet. Elke samenleving berust op inperking der vrijheid van het individu ten bate van het geheel. En bij de voortschrijdende maatschappelijke ontwikkeling moet telkens weer eenigerlei vrijheid worden opgeofferd, ten einde een andere, door de meerderheid hooger geschatte vrijheid te verweven. Zonder offer is nu eenmaal in deze wereld niets schoons te bereiken. De vraag is slechts, welke vrijheid de meeste waarde bezit. Mr. J. E. B. VAN LIER.

Amsterdam, Augustus 1919.

Suikerproductie der wereld. — Willett & Gray maakten de volgende nieuwe ramingen bekend van de suikerproductie der wereld in 1918/19, vergeleken met de beide voorafgaande jaren:

	1918/19	1917/18	1916/17
Noord-Amerika:	tons	tons	tons
Louisiana	250.802	217.499	271.339
Texas	3.125	2.009	6.250
Portorico	375.000	405.174	448.567
Hawai-eilanden	530.000	515.035	575.710
West-Indië:			
St. Croix	6.500	5.400	7.787
Cuba	4.000.000	3.446.083	3.023.720
Britsch West-Indië:			
Trinidad	50.000	45.256	70.981
Barbados	80.000	65.230	60.000
Jamaica	40.000	34.300	28.331
Antigua	11.900	9.409	—
St. Kitts	10.000	8.846	—
Andere eilanden	10.000	16.745	30.000
Fransch West-Indië:			
Martinique (uitvoer) ..	35.000	20.881	34.443
Guadeloupe	25.000	28.000	36.160
San Domingo	165.000	145.000	130.171
Haiti	18.000	—	—
Mexico	40.000	40.000	50.000
Centraal-Amerika	30.000	25.000	25.000
Zuid-Amerika:			
Demerara (uitvoer)	93.902	114.007	101.650
Suriname	12.000	10.009	15.000
Venezuela (uitvoer)	15.000	15.000	18.428
Ecuador	7.000	8.000	7.000
Peru	250.000	265.000	276.000
Argentinië	240.000	130.266	84.069
Brazilië	260.000	148.958	150.051
Totaal Amerika	6.558.229	5.721.107	5.450.367

Azië:

Britsch-Indië	2.337.000	3.311.000	2.728.000
Java (1919/20 1.300.000)	1.669.637	1.791.064	1.596.174
Formosa en Japan	338.570	397.618	436.026
Philippijnen (uitvoer) ..	160.000	216.260	202.655

Totaal Azië

Australië	226.000	325.900	192.831
Fidsji-eilanden (uitvoer) ..	80.000	70.800	100.000

Totaal Australië en Polynesië

Afrika:

Egypte	82.000	79.450	101.832
Mauritius	252.000	225.466	209.169
Réunion	50.000	50.000	42.152
Natal	144.000	106.250	114.494
Mozambique	50.000	50.000	55.000

Totaal Afrika

Europa:

Spanje

Totaal Rietsuiker

Europeesche Bietsuiker ..

Noord-Amerika „

Canada „

Totaal Bietsuiker

Wereldproductie

Vermindert men deze totalen met de productie van Britsch-Indië, welke geheel in het land zelf geconsumeerd wordt

dan komt men tot de volgende getallen

De wereldproductie van suiker is dus gedurende de laatste drie jaren vrij stabiel gebleven.

BOEKAANKONDIGING.

Supreme Economic Council. Monthly Bulletin of Statistics. First Year. Vol. I no. 2.

Vóór den oorlog bepaalde de internationale statistiek zich tot verschillende publicaties op beperkt gebied, waaronder die van het Internationaal Landbouwinstituut te Rome een eerste plaats bekleedden. Gedurende den oorlog, in 1916 en 1917, verschenen de eerste publicaties van het in 1913 door het Instituut Internationale de Statistique opgerichte Office Permanent, gevestigd te 's-Gravenhage, belangwekkende publicaties, welke zich beide bewogen op demographisch gebied.

Met het hierboven genoemd maandschrift wordt thans aan de internationale statistiek een publicatie toegevoegd, die, reeds thans van groote betekenis, op den duur voor het internationaal economisch leven een onmisbare kernbron belooft te zullen worden.

„The main purpose of the Monthly Bulletin of Statistics is to bring together such published statistics as reflect the economic conditions prevailing in the leading countries of the world before the war and since the armistice, with the view of affording some measure of the general progress towards more normal conditions.”

Aldus omschrijft dit eerste nummer — no. 1 is niet aan het publiek medegegeeld — de taak der nieuwe publicatie. Zij gaat uit van het Supreme Economic Council der Geallieerden en is bewerkt door de statistische afdeling van den Engelschen Board of Trade. Een speciale commissie van advies en toezicht, samengesteld uit vertegenwoordigers van de Amerikaansche, Engelsche, Fransche en Italiaansche regeeringen, is ingesteld, terwijl het de bedoeling is, dat de arbeid te zijner tijd door het secretariaat van den Volkerenbond zal worden opgenomen, wiens grootsch opgezette Economische en Financieele afdeling op het oogenblik georganiseerd wordt.

De inhoud, die op den duur nog belangrijk zal

worden uitgebreid, is verdeeld in afdelingen: I. Productie (steenkool, ruwijzer, staal en scheepsbouw); II. Handel en Scheepvaart (import en export van goederen en van edele metalen, scheepsbeweging); III. Prijsbewegingen (groothandelsprijzen, index numbers van den Board of Trade, the Economist, Sauerbeck's en Bradstreet's, kleinhandelsprijzen); IV. Financiële Statistiek (bankstaten, wisselkoersen, disconto); V. Arbeid (demobilisatie, werkloosheid, aantal arbeiders in verschillende bedrijfstakken).

Het spreekt vanzelf, dat het aantal landen, waarop de cijfers betrekking hebben, bij de verschillende onderdeelen in hooge mate afwijkt. Terwijl de eerstgenoemde productiecijfers op een achttal landen betrekking hebben, waaronder Duitsland, en, wat de steenkoolproductie aangaat, ook Nederland, de in- en uitvoercijfers zelfs over 18 landen gegeven worden, terwijl ook de bankstaten en wisselkoersen zeer compleet zijn, betreffen andere — zoo die omtrent demobilisatie (Engeland) en aantal arbeiders in verschillende bedrijfstakken (Vereenigde Staten) — slechts één land.

Cijfers overnemen is ondoenlijk. Een uitzondering willen wij echter maken voor enkele der samenvattende cijfers, die onder het hoofd Post-War Progress aan den bovengenoemden gedetailleerden inhoud voorafgaan. Ook deze cijfers worden voor 1919 maandelijks gegeven. Wij nemen hier slechts over de maandelijksche gemiddelden van 1913 en 1918.

		Maandelijksch gemiddelde	
		1913	1918
Productie van steenkool (1000 tons)	Engeland	23.953	18.978
	Ver. Staten	42.408	50.993
	Frankrijk	3.350	2.045
	Duitsland	15.710	13.156 ¹⁾
Productie van ruwijzer (1000 tons)	Engeland	855	755
	Ver. Staten	2.581	3.254
	Frankrijk	427	108
	Duitsland	1.583	964 ¹⁾
Scheepen op stapel eind der maand (1000 tons)	Engeland	1.957	1.980
	Ver. Staten	148	3.646
	Frankrijk	229	52
	Duitsland	545	—
Imports (netto) 1000 £	Engeland	54.930	107.365
	Ver. Staten	30.501	50.869
	Frankrijk	28.071	66.383 ²⁾
	Duitsland	44.129	—
Exports (netto) 1000 £	Engeland	43.770	41.539
	Ver. Staten	42.505	105.000
	Frankrijk	22.934	13.811 ²⁾
	Duitsland	41.374	—
Scheepsbeweging: Binnenkomende schepen (1000 tons)	Engeland (geladen)	4.089	1.934
	Ver. Staten (geladen en ballast)	4.440	3.666
	Frankrijk (geladen)	2.876	1.654
Index-cijfers: Groothandelsprijzen	Engeland (Economist)	100	224,9
	Ver. Staten (Bradstreet's)	100	203,2
	Frankrijk	100	339,2
Wisselkoersen: (wekelijksche gemiddelde)	New York op Londen	100	97,95
	„ „ Parijs	100	92,56
	Parijs op Londen ..	100	105,53

¹⁾ Exclusief de productie over November en December van de bezette districten aan de Saar, in Lotharingen en in Luxemburg.

²⁾ Gemiddelde over 1917.

Met alle Engelsche statistiek heeft ook deze de benijdbaar snelle wijze van werken, die de statistische bureaux daar te lande kenmerkt, gemeen: omstreeks 20 Augustus verschenen, is het Bulletin bijgewerkt tot 5 Augustus en bevat het b.v. reeds de Engelsche cijfers nopens de steenkoolproductie over Juli. Juist waar deze statistiek het economisch leven tot object heeft gekozen, is dit van groote beteekenis. Zij heeft daardoor niet uitsluitend historisch belang, maar zal, vooral wanneer allengs aan de plannen tot verdere uitbouw uitvoering wordt gegeven, tot ons inzicht

in den loop der algemeene conjunctuur en de ontwikkeling der verschijnselen op sociaal gebied wezenlijk kunnen bijdragen. Van de leiders van het Algemeen Secretariaat van den Volkerenbond schijnt het zeer juist gezien, dat zij hunne organisatie ook op dit gebied tot internationaal centrum van levende kennis wenschen te ontwikkelen.

In de kolommen van dit weekblad zullen geregeld enkele van de voornaamste cijfers uit het maandschrift worden overgenomen. B.

Grensgebied van het Recht. Ie Jaargang, No. 1. Juli 1919. Alg. Uitg.-Mij. Amsterdam, 101 blz.

Naast de bestaande periodieken op het gebied van het recht en wat door de redactie met den verzamelaar naam „Grensgebied van het Recht” wordt aangeduid — filosofie en geschiedenis van het recht; sociologie; economie, psychologie, psychiatrie en ethnologie, voor zoover zij het rechtsgebied raken; gerechtelijke geneeskunde, gerechtelijke statistiek, enz. — komt zich een nieuw driemaandschrift voegen. Het beslagen terrein is breed en de vraag kan rijzen of voor dit complex, dat begint met het wezen van het recht op den voorgrond te stellen, de gekozen verzamelaar naam wel de juiste is. Intusschen, het is niet de bedoeling hierover te twisten, doch veeleer aan het bedoelen der oprichters den lof te geven, die reeds als zoodanig behoort toe te vallen aan elk pogen om een tegenwicht te vormen tegen de te ver gedreven wetenschappelijke verbijzondering van onzen tijd.

Geen gemakkelijke taak heeft de redactie zich hiermede gesteld. De specialisatie en differentiatie in het huidige wetenschappelijk leven is voor een deel een natuurlijk verschijnsel. Groeit niet elk deel uit tot een nieuw geheel, dat de gansche persoonlijkheid van den onderzoeker komt opeischen? Pogingen een aldus uitgegroeid gebied weder in één verband te voegen, brengen het gevaar mede, dat, wat aan breedte gewonnen wordt, in diepte teloor gaat. Vooral, wanneer men tevens belangstelling wil wekken in breder kring. Een redactie, die blijkens haar voorwoord in de eerste plaats den wijsgeerlijken kant naar voren wil brengen, zal deze klip echter, naar vertrouwd mag worden, weten te mijden.

De inhoud van het eerste nummer verdient in velerlei opzicht belangstelling. Het opent met het eerste deel van een beschouwing over „Het zieleleven van den misdadiger een maatschappelijk vraagstuk,” van de hand van den hoogleeraar Kolhbrugge, Mr. H. L. A. Visser schrijft over Rechtsphilosophische richtingen, Dr. F. Roels over de psychologie van het getuigenis, Mr. J. H. Scholten over Rechtsopvoeding.

Merkwaardige bijzonderheden brengt de heer Th. M. Roest van Limburg onder den titel: „Wat leeren ons de cijfers der criminaliteit te Amsterdam tijdens de oorlogsjaren?” Het antwoord is in alle richtingen merkwaardig standvastig: Een vermindering in criminaliteit in de eerste oorlogsjaren, die daarna weder stijgt, doch vooralsnog de cijfers van vóór den oorlog niet overtreft — met uitzondering van de zgn. vermogensdelicten, zooals in de navolgende cijfers wel zeer duidelijk uitkomt.

Jaren	Diefstal en strooperij	Verduistering	Bedrog	Vernieling enz. van goederen	Heling
1913	3350	349	229	71	2
1914	3012	338	181	92	7
1915	3575	304	192	75	12
1916	4820	346	244	76	14
1917	8289	496	334	85	20
1918	23260	727	769	129	47

De verdere inhoud wordt gevormd door een tijdschriftenschouw en boekbespreking. Artikelen op economisch gebied bevat het eerste nummer niet.

De redactie wordt gevormd door de heeren Dr. W. H. Cox, Dr. F. Roels, Th. M. Roest van Limburg, Mr. J. H. Scholten en Mr. H. L. A. Visser. B.

Afgerond in duizenden kilogrammen.

Artikelen	JANUARI				FEBRUARI				MAART			
	Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer	
	1918	1919	1918	1919	1918	1919	1918	1919	1918	1919	1918	1919
Aardappelen	0	0	17	115	0	0	11	12	1	2	17	13
Aardappelmeel	0	0	4	0	0	0	2	0	0	0	2	1
Aardew. en porsl.	1.481	297	146	669	1.468	467	264	1.467	1.250	415	159	583
Bier	25	0	117	327	0	0	132	24	5	1	104	5
Boter	13	4	1.455	40	1	0	349	28	1	0	614	0
Cacao	0	1	70	85	0	0	7	2	0	0	65	0
Cement en tras.	7.813	12.542	0	0	7.925	5.993	0	0	4.469	8.712	0	0
Chem. product. ¹⁾	2.684	4.752	96	281	1.004	2.526	146	78	1.841	980	134	309
Chilisalpeter	0	26.664	0	0	0	23.896	0	0	0	24.971	0	0
Chocolade	0	0	48	34	0	0	26	6	0	0	13	0
Copra	0	577	0	0	0	557	0	0	107	216	0	0
Eieren	0	0	182	0	0	0	664	0	0	0	242	0
Garens v. katoen	8	0	2	55	15	88	0	0	3	678	1	6
„ v. wol	1	0	0	0	0	1	0	0	0	6	0	0
„ v. vlas, henn.	0	15	0	1	0	1	0	9	0	22	0	24
Gedistilleerd	2	1	617	1.342	0	0	331	705	1	130	628	370
Gerst	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Gist	0	0	204	125	0	0	163	109	0	0	143	44
Glas en glaswerk	1.439	979	473	1.847	1.354	719	310	555	1	823	0	807
Havér	2	0	0	3	1	3	0	7	1	5.056	0	3
Hout ²⁾	61.012	53.724	0	49	13.953	16.836	0	1	13.975	41.763	0	141
Huiden en vellen	88	19	269	0	75	46	0	37	0	296	0	266
Kaarsen	0	0	0	3	0	0	0	0	0	1	0	0
Kaas	—	—	7.185	17	—	—	1.782	748	—	—	2.582	1.482
Katoen (ruwe)	0	1.430	0	0	0	196	0	0	0	3.014	0	0
Kinabast	0	38	96	2	0	24	43	7	0	9	30	15
Kleurstoffen	24	100	0	2	6	18	0	30	2	13	0	1
Klinknagels enz.	137	653	0	88	40	612	0	0	44	818	0	35
Koffie	686	7	0	1	153	255	0	0	80	351	0	0
Koper en koperw.	52	18	0	1	48	86	0	0	41	86	0	0
Leder	0	0	—	—	0	0	—	—	0	0	—	—
Lijnolie	0	0	0	187	0	0	0	3	0	0	0	0
Lijnzaad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2.507	488
Lood en loodwerk	0	1	0	5	0	186	0	0	0	125	0	0
Machines	3.009	3.248	277	3.091	2.663	3.720	71	4.417	2.865	5.572	52	3.086
Mais	2	500	0	0	0	0	0	0	0	229	0	0
Manufact. ³⁾ n.a.g.	0	0	—	—	0	17	—	—	1	146	—	—
„ modewaren	23	38	—	—	18	42	—	—	25	70	—	—
„ onderkleeding	0	0	—	—	0	2	—	—	13	15	—	—
„ dekens v. wol	0	0	0	16	0	0	0	5	0	0	0	21
Margarine ⁴⁾	47	4	6.805	33	0	0	4.797	8	10	61	5.891	0
Palmpitten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	271	0	0
Papier	1.909	1.635	4.198	4.932	1.547	1.216	5.872	4.663	1.343	2.013	6.315	5.690
Petróleum	2	12.081	1	2	0	7.769	1	1	1	6.797	0	3
Rails enz.	42	989	0	167	657	1.483	0	135	2	806	3	181
Rijst	0	0	0	1	1	1.056	0	7	3	1	0	1
Rijwielen	15	41	—	—	7	42	—	—	19	25	—	—
Rogge ⁵⁾	1	0	0	0	8	11.846	0	0	1	490	0	667
Runderen ⁶⁾	0	0	1.842	26	0	0	595	605	0	0	0	91
Schape ⁶⁾	0	0	0	1	0	0	0	362	0	0	0	112
Sig. en sigarettten	19	0	368	670	0	6	191	441	2	95	416	221
Staal- en ijzerw. ⁷⁾	2.554	2.257	52	1.856	2.450	1.920	99	1.235	2.809	1.584	25	1.402
Steenkolen enz.	321.609	63.981	8.649	5.453	230.189	160.465	7.125	1.945	201.604	151.818	4.356	1.980
Suiker, basterd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
„ beetw. (ruwe)	0	0	5.247	0	0	0	4.326	361	0	0	3.445	571
„ riet (ruwe)	0	0	—	—	0	5	—	—	0	0	—	—
Tabak	23	2	1.230	1	49	18	1.170	1	0	170	615	39
Tarwe ⁵⁾	5	37.881	188	40	10	54.355	298	2.248	4	37.849	57	4.310
Thee	0	3	—	—	0	52	—	—	0	2.071	—	—
Tinblokken	0	0	0	0	0	177	0	0	0	0	0	0
Varkens ⁸⁾	0	0	2	1	0	0	0	28	0	0	0	16
Visch	0	590	878	1.931	0	693	2.140	3.494	104	176	1.539	5.866
Vlas	76	1	409	0	0	0	1.366	626	7	0	633	825
Vleesch	0	4	1.621	65	0	1	40	7	0	1.756	5	493
Vruchten ⁸⁾	0	0	13	6	0	49	1	10	0	5	7	0
Wijn	52	230	1	351	125	589	1	44	153	2.723	0	112
Wol	43	0	0	1	0	1	0	0	13	22	0	0
Weefs. en stoff. ⁹⁾	8	4	—	—	10	18	—	—	7	10	—	—
„ van zijde	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ van katoen	11	1	143	1.438	12	72	63	182	10	800	54	426
„ v. vlas, henn.	1	0	0	4	0	0	1	1	0	19	0	1
„ laken enz.	0	9	0	32	0	22	0	0	0	154	0	5
„ flanel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
IJzer en staal (ruw)	1.791	2.895	0	65	2.293	3.180	0	14	2.989	3.403	0	75
„ plaatensmeed	11.282	18.960	0	17	8.372	27.092	0	7	7.980	23.104	0	13
„ buizen	781	1.071	1	43	865	1.473	0	29	1.161	1.682	0	289
Zink en zinkwerk	0	44	20	0	0	219	0	0	0	716	0	5
Zout	9.093	5.878	0	87	12.868	370	0	51	19.283	613	0	140

1) Geen verwaren, soda of potasch. 2) Geen verhout. 3) Zie ook Weefsels. 4) Geen ruwe margarine. 5) Incl. bloem en meel naar verhouding 3:4. 6) Stuks. 7) Zie ook IJzer. 8) Ook gedroogd, maar geen zuidvruchten. 9) Zie ook manufacturen.

Afgerond in duizenden kilogrammen.

APRIL				MEI				JUNI				Artikelen
Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer		
1918	1919	1918	1919	1918	1919	1918	1919	1918	1919	1918	1919	
8	0	12	9.499	6	1	10	95.416	0	178	6	49.775	Aardappelen ...
0	21	2	1	0	0	0	143	0	0	0	737	Aardappelmeel..
399	528	169	443	845	465	132	1.310	735	865	135	1.326	Aardew. en porsl.
12	4	5	22	4	2	3	126	45	13	4	480	Bier
1	0	6	302	0	0	7	2.516	0	1	2	2.331	Boter
0	0	0	0	0	56	31	4	0	115	0	367	Cacao
17.874	11.357	0	0	19.578	20.557	1	2	9.334	17.825	0	3	Cement en tras.
2.353	1.474	87	132	1.092	1.311	135	847	1.112	1.139	12	611	Chem. product. ¹⁾
0	39.202	0	0	0	18.401	0	1	1.128	849	0	0	Chilisalpeter ..
0	0	0	0	0	0	0	18	0	13	0	186	Chocolade
0	356	0	0	0	105	0	0	0	46	0	0	Copra
0	0	116	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Eieren
12	1.952	0	1	0	2.600	0	63	5	2.660	0	76	Garens v. katoen
0	45	0	0	0	34	0	0	0	54	0	1	„ v. wol.....
0	80	0	28	0	49	11	14	54	41	13	184	„ v. vlas, henn.
1	275	2	524	1	632	222	997	0	162	24	1.062	Gedistilleerd ...
0	7.900	0	52	1.500	33.640	0	0	0	7.734	0	0	Gerst
0	0	211	4	0	0	121	8	0	0	120	31	Gist
1.116	1.044	169	1.503	1.105	644	210	2.057	784	931	63	2.329	Glas en glaswerk
2	1	0	91	2	2.292	0	0	0	5.714	0	0	Haver
19.385	41.092	10	1.561	13.173	76.010	15	3.465	18.056	67.828	1	8.086	Hout ²⁾
0	211	0	369	66	860	0	1.923	0	1.222	0	4.172	Huiden en vellen
0	51	0	0	0	8	1	0	0	4	0	2	Kaarsen
0	0	300	1.753	—	—	144	767	—	—	524	34	Kaas
0	2.940	0	0	0	1.474	0	0	0	2.670	0	0	Katoen (ruwe)..
0	0	65	3	0	0	14	4	0	1	7	5	Kinabast
3	16	0	1	9	13	0	1	2	27	0	2	Kleurstoffen ...
145	646	0	8	41	643	3	29	229	572	0	22	Klinknagels enz
44	2.886	0	0	10	7.226	0	0	44	11.509	0	18	Koffie
1	378	0	1	20	937	0	1	3	536	0	0	Koper en koperw.
0	5	—	—	0	9	—	—	0	12	—	—	Leder
0	353	0	0	0	494	0	3	0	123	0	2.544	Lijnolie
0	304	1.057	442	0	0	967	15	0	11.534	0	193	Lijnzaad
0	943	0	0	0	1.096	0	0	0	701	0	0	Lood en loodwerk
2.069	6.204	43	438	2.642	6.657	24	2.060	2.224	6.566	14	2.171	Machines
0	3.315	0	0	0	7.265	0	12	200	10.178	0	0	Mais
0	184	—	—	0	147	—	—	0	136	—	—	Manufact. ³⁾ n.a.g.
14	63	—	—	30	89	—	—	34	101	—	—	„modewaren..
1	37	—	—	2	79	—	—	3	143	—	—	„onderkleding
0	0	0	1	0	0	0	13	0	0	0	8	„dekens v. wol
0	0	1	161	0	0	0	58	0	0	1	788	Margarine ⁴⁾ ...
0	520	0	0	0	1.105	0	0	0	2.679	0	0	Palmpitten
1.079	1.708	1.370	7.452	1.079	1.222	4.980	12.163	901	1.247	6.501	15.029	Papier
5	12.676	1	2	1	20.746	1	14	8	5.979	1	4.474	Petroleum.....
35	2.634	0	33	66	4.416	0	5	336	5.602	0	17	Rails enz.....
8	1.124	0	1	8	9.763	0	1	4	708	0	4	Rijst
13	34	—	—	12	38	—	—	10	152	—	—	Rijwielen
0	815	3	0	0	5.777	0	0	0	2.322	0	33	Rogge ⁵⁾
0	0	712	310	0	0	0	2.064	0	0	0	5.798	Runderen ⁶⁾
0	0	0	0	0	0	0	51	0	0	0	302	Schapen ⁶⁾
0	141	522	316	2	338	319	261	2	377	28	663	Sig. en sigaretten
1.614	1.976	44	420	1.662	1.911	19	517	1.652	2.318	3	494	Staal- en ijzerw. ⁷⁾
60.024	173.633	10.321	5.958	5.974	423.386	6.260	14.205	14.713	509.901	8.580	9.774	Steenkolen enz. .
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Suiker, basterd .
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	„ beetw. (ruwe)
0	1	—	—	0	4.144	—	—	0	5.516	—	—	„ riet (ruwe)..
29	1.605	193	0	0	5.325	304	54	0	6.470	0	46	Tabak
0	52.839	67	3	0	27.212	171	6	0	45.210	17	11	Tarwe ⁸⁾
0	2.275	—	—	0	3.807	—	—	0	2.480	—	—	Thee
0	20	0	0	0	121	0	0	0	5	0	0	Tinblokken
0	0	0	19	0	0	0	22	0	0	0	121	Varkens ⁹⁾
3.931	10	616	11.434	799	305	261	14.857	4.506	300	48	11.981	Visch
0	0	10	571	0	0	20	705	0	0	0	366	Vlas
0	1.762	4	1.544	0	6.294	0	5.203	1	928	0	6.998	Vleesch
0	79	0	0	0	366	0	136	0	582	256	1.552	Vruchten ⁸⁾
11	2.719	0	36	126	3.082	0	369	80	3.252	0	493	Wijn
0	246	0	5	0	336	0	3	0	2.146	0	24	Wol
6	4	—	—	4	25	—	—	1	60	—	—	Weefs. en stoff. ⁹⁾
17	662	0	152	22	1.197	1	612	8	1.015	2	809	van zijde
0	19	0	2	0	6	0	8	0	11	0	2	„ van katoen..
0	132	0	24	0	212	0	108	0	110	0	359	„ v. vlas, henn.
0	2	0	0	0	2	0	1	0	2	0	2	„ laken enz...
1.534	5.515	0	4	1.342	4.326	0	6	1.261	8.135	1	26	„ flanel.....
7.025	30.910	0	7	8.467	31.750	0	6	6.830	41.959	0	8	IJz. en staal(ruw)
1.115	1.668	0	7	1.448	1.428	0	23	1.597	1.844	13	42	„ plaat en smeed
3	242	0	5	73	437	0	132	203	384	0	304	„ buizen
8.005	5.130	0	396	11.146	10.788	0	563	10.625	10.790	0	565	Zink en zinkwerk
												Zout

¹⁾ Geen verfwaren, soda of potasch. ²⁾ Geen verfhout. ³⁾ Zie ook Weefsels. ⁴⁾ Geen ruwe margarine. ⁵⁾ Incl. bloem en meel naar verhouding 3:4. ⁶⁾ Stuks. ⁷⁾ Zie ook IJzer. ⁸⁾ Ook gedroogd, maar geen zaidvruchten. ⁹⁾ Zie ook manufacturen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	30 Aug. 1919	20 Juli 1914
Ned. Bank	4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bel. Binn. Eff. Vrsch. in R.C.	4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14
Duitsche Rijksbank	5 " 5 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Bank van Frankrijk	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 21 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 " 12 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Zweedsche Rijksbk.	5 1/2 " 4 Jan. '19	5 " 6 Febr. '14
Bank v. Noorwegen	6 " 13 Juni '19	4 1/2 " 6 " '14
Zwitsersche Nat. Bk.	5 1/2 " 11 Mei '19	4 1/2 " 11 " '14
Belgische Nat. Bk.	5 " 21 Aug. '19	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Spanje	4 " 12 Juni '19	4 " 30 Jan. '14
Bank van Italië	4 " 22 Mrt. '17	4 1/2 " 24 Sept. '03
Feder. Res. Bk. N.Y.	5 " 10 Jan. '18	5 " 9 Mei '14
Javaasche Bank	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Prolongatie				
29 Aug. '19	3 3/4-7/8	4-1)	3 5/8	4-5/8	—	5 1/2-6
25-29 A. '19	3 3/4-4	4-5	3 5/8	4-5/8	—	5 1/2-6
17-22 A. '19	4 1/8	5	3 5/8	4-5/8	—	3 1/2-6
11-15 A. '19	3 3/4-4 1/8	4 1/2-5	3 5/8	4-5/8	—	3 1/2-6 1/4
26-31 A. '18	2-1/4	2 1/2-3/4	3 1/2	4-5/8	—	5 1/4-6
27 A.-1 S. '17	2	2 1/4-1/2	4 3/8	4-5/8	—	2-6
20-24 Juli '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 1/4	1 1/4-2 1/2

1) Noteering van 28 Augustus.
2) Het particuliere disconto der gemeentewissels was in de afgelopen week 7/8-1 1/4 pCt. hooger.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen was aanvankelijk vaster en kon tot 11.39 stijgen, later brokkelde de koers echter weer af, slot ca. 11.31. Ook Parijs en Brussel waren aanvankelijk iets vaster. Beide bleven echter tamelijk stationnair en de schommelingen waren minder groot. Daarentegen waren dollars eerder aangeboden. De daling was echter slechts gering 270 1/2—268 3/4. De neutrale wissels waren bijna alle onveranderd. De omzetten hierin zijn in den laatsten tijd veel kleiner geworden, geheel in overeenstemming met de inkrimping van den handel met deze landen, die tijdens den oorlog zo sterk uitgebreid was en nu weer gedeeltelijk terugloopt tot de vroegere verhoudingen.

Marken eerst sterk olopend, daarna weer even snel teruggaand, maar ten slotte regelmatig stijgend. De overmatige aanvoeren van de laatste maanden schijnen te stoppen, daar de koers te laag wordt om regelmatig goederenimport mogelijk te maken. Wellicht is dus de natuurlijke grens bereikt en kan eerder een verbetering verwacht worden.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York **)
24 Aug. 1919..	11.32	33.80	12.70	5.50	32.10	2.71
25 " 1919..	11.40	33.57 1/2	13.60	5.70	32.25	2.69 3/4
26 " 1919..	11.35	33.50	12.45	5.65	32.30	2.69 1/2
27 " 1919..	11.33 1/2	33.65	11.77 1/2	5.65	32.35	2.70
28 " 1919..	11.32	33.50	12.40	5.70	32.27 1/2	2.69
29 " 1919..	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. 1)	11.30 3/4	33.—	11.75	5.50	31.90	2.68 1/4
Hoogste " " 1)	11.40	33.75	13.80	5.75	32.45	2.71
21 Aug. 1919..	11.32 1/2	33.20	12.—	5.40	31.70	2.70 1/2
15 " 1919..	11.60	34.45	13.90	6.25	33.20	2.68 3/4
Muntpariteit	12.10 5/8	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 1/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
24 Aug. 1919	65.45	58.35	62.30	47.35	51.75	99 7/8-100 3/8
25 " 1919	65.50	58.35	62.10	47.45	51.50	99 7/8-100 3/8
26 " 1919	65.55	58.45	62.10	47.50	51.—	99 7/8-100 3/8
27 " 1919	65.50	58.30	62.—	47.50	51.25	99 7/8-100 3/8
28 " 1919	65.75	58.30	61.90	47.45	50.75	99 7/8-100 3/8
29 " 1919	—	—	—	—	50.75	—
L'ste d. w. 1)	65.35	58.20	61.70	47.25	50.50	99 7/8
H'ste " " 1)	65.80	58.55	62.40	47.65	53.—	100 3/8
21 Aug. 1919	65.75	58.50	62.40	47.70	53.— 2)	99 7/8-100 3/8
15 " 1919	66.50	59.20	62.95	47.80	51.25 3)	99 7/8-100 3/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Noteering v. 22 Aug. 3) idem van 16 Augustus.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in £ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
29 Aug. 1919	4.21.25	8.06	nom.	37 1/8
Laagste d. week..	4.20.75	8.04	nom.	36 3/8
Hoogste " " ..	4.23.50	8.09	nom.	37 1/4
23 Aug. 1919	4.20.75	8.08	nom.	36 3/4
15 " 1919	4.28.25	7.87	nom.	37 1/8
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	16 Aug. 1919	23 Aug. 1919	Tijdperk 25-30 Aug. 1919		30 Aug. 1919
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 7/10	97 13/32	97 13/32	97 13/32	97 13/32
*B. Aires 1) ..	d.p.gd.pes.	53 3/4	54 11/16	54 1/4	55	54 3/4
Calcutta ...	sh/d.p.rup.	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10	1/10 1/8	1/10 1/8
Hongkong ...	id. p. \$	3/9 3/4	3/10	3/9 1/2	4/0 1/2	3/11 1/4
Lissabon	d. p. escudo	26 3/4	26 1/8	26	27 1/2	27
Madrid	Peset. p. £	22.33	21.95	22.15	22.22	22.19
*Montevideo 1)	d.p.peso	56 3/8	57 1/2	57 1/4	57 3/4	57 1/2
Montreal ...	\$ per £	4.44 1/2	4.38 1/3	4.35	4.39	4.36
*R.d.Janeiro.	d.p.milr.	14 1/4 2)	14 7/16	14 9/32	14 13/32	14 9/32
Rome	Lires p. £	39.64	39.95	39.95	41.10	40.81
Shanghai ..	sh/d.p.tael	5/10	5/10 1/2	5/9	5/11 1/2	5/9
Singapore ..	id. p. \$	2/4 7/32	2/4 7/32	2/4 1/8	2/4 9/16	2/4 7/32
*Valparaiso..	d.p.pap.p.	9 27/8	9 21/8	9 15/16	9 21/8	9 21/8
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/3 1/16	2/4 1/16	2/4	2/5	2/4 7/16

* Koersen van den dag voorsafgaande aan de data in het hoofd vermeld.
1) Telegrafisch transfert. 2) Noteering van 15 Aug.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen		te New York	
29 Aug. 1919.....	58	108 1/2	
28 " 1919.....	60 3/8 2)	113 1/4	
16 " 1919.....	59 3/8	112 3/8	
9 " 1919.....	58 3/8	111 3/8	
31 Aug. 1918.....	49 1/2	101 3/8	
1 Sept. 1917.....	46	90 3/4 3)	
20 Juli 1914.....	24 13/16	54 1/8	

1) Noteering van 22 Augustus. 2) id. van 31 Augustus.

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitent. Schat-kistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 pCt. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
30 Aug. 1919..	1.481	58.650	1.319	17.164	41.760
21 " 1919..	3.810	58.650	1.249	17.164	41.402
14 " 1919..	3.747	58.650	1.216	17.164	41.332
7 " 1919..	2.690	58.650	1.207	17.164	41.258
29 Aug. 1918..	1.300	43.100	60.300	14.342	82.449

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitent. schat-kistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 30 Aug. 1919.

Activa.

Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 79.841.771,87 B.-bk. „ 1.510.376,85 Ag.sch. „ 30.297.215,63	f 111.649.364,35
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef.	f 44.126.101,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	44.126.101,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 152.779.631,17 B.-bk. „ 16.508.382,04 1/2 Ag.sch. „ 67.359.355,67 1/2	f 236.647.368,89
Op Effecten	f 231.413.768,89	—
Op Goederen en Spec.	„ 5.233.600,—	236.647.368,89
Voorschotten a. h. Rijk	„ 9.282.562,67	—
Munt en Muut materiaal	—	—
Munt, Goud	f 56.511.275,—	—
Muntmat., Goud	„ 579.081.607,59	—
	f 635.592.882,59	—
Munt, Zilver, enz.	„ 5.822.542,94 1/2	—
Muntmat., Zilver	„ —	641.415.425,53 1/2
Effecten	—	—
Bel. v. h. Res. fonds.	f 4.539.607,50	—
id. van 1/6 v. h. kapit.	„ 3.976.588,87 1/2	8.516.196,37 1/2
Geb. en Meub. der Bank	„ 3.312.000,—	—
Diverse rekeningen	„ 52.757.806,40	—
	f 1.107.706.825,22	—

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	„ 5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	„ 1.002.879.065,—
Bankassignatiën in omloop	„ 1.930.089,17
Rekening-Courant saldo's:	—
Van het Rijk	f —
Van anderen	„ 70.799.664,18 1/2
Diverse rekeningen	„ 7.098.006,86 1/2
	f 1.107.706.825,22
Beschikbaar metaalsaldo	f 425.494.275,44 1/2
Op de basis van 1/6 metaaldekking	„ 210.372.511,77 1/2
Minder bedragen bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 2.127.471.375,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's	24.894.642,90	—
Buitenlandsche wissels	—	114.966,—
Beleeningen	—	3.611.234,81
Goud	—	3.046.798,22
Zilver	—	45.030,93 1/2
Bankbiljetten	15.334.640,—	—
Part. Rek.-Crt. saldo's	6.236.372,65 1/2	—

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opesbare schulden
30 Aug. 1919	635.593	5.823	1.002.879	72.730
23 „ 1919	638.640	5.868	987.544	66.650
16 „ 1919	646.533	5.792	996.647	79.149
9 „ 1919	646.533	5.822	1.004.122	76.992
2 „ 1919	646.539	6.089	1.022.892	66.751
26 Juli 1919	651.403	6.417	1.003.290	70.823
19 „ 1919	651.403	6.635	1.010.346	70.147
12 „ 1919	652.622	6.982	1.015.918	66.429
5 „ 1919	657.716	7.507	1.024.922	59.968
28 Juni 1919	657.722	8.214	1.018.076	73.433
21 „ 1919	662.602	8.702	1.001.959	83.591
14 „ 1919	661.969	8.492	1.009.394	67.100
7 „ 1919	661.969	8.175	1.015.654	79.187
31 Aug. 1918	709.316	7.953	946.392	46.733
1 Sept. 1917	664.145	7.270	789.761	102.046
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar metaalsaldo	Dekkingpercentage
	Totaal	Hiervan Schatkistpromessen rechtstreeks			
30 Aug. 1919	111.649	47.000	236.647	425.494	60
23 „ 1919	86.755	28.000	240.259	432.844	61
16 „ 1919	101.330	40.000	234.006	436.277	61
9 „ 1919	107.751	52.000	234.038	435.244	60
2 „ 1919	119.252	65.500	239.220	433.810	60
26 Juli 1919	112.536	66.500	208.158	442.070	61
19 „ 1919	113.747	61.000	208.275	441.012	61
12 „ 1919	117.136	59.000	210.762	442.197	61
5 „ 1919	113.156	59.000	217.128	447.269	61
28 Juni 1919	108.940	59.000	225.185	446.657	61
21 „ 1919	109.648	64.000	202.859	453.176	62
14 „ 1919	103.179	57.000	203.703	454.785	62
7 „ 1919	118.617	72.000	216.039	450.799	61
31 Aug. 1918	75.116	57.000	104.715	517.884	72
1 Sept. 1917	78.763	68.000	76.110	492.002	75
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	54

1) Op de basis van 2/6 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	23 Aug. 1919	30 Aug. 1919
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 376.800.000,—	f 375.800.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 28.000.000,—	„ 47.000.000,—
Aan zilverbons ..	„ 81.521.000,—	„ 81.521.000,—
	„ 41.727.279,—	„ 42.087.087,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opesbare schulden
23 Aug. 1919	***	***	374.000	—
16 „ 1919	***	***	362.000	—
9 „ 1919	***	***	344.000	—
12 Juli 1919	186.047	5.433	250.360	90.264
28 Juni 1919	132.360	6.553	240.173	97.961
21 „ 1919	129.532	7.332	234.793	100.958
14 „ 1919	129.536	7.292	232.597	101.605
31 Aug. 1918	102.379	13.803	183.693	74.039
25 Aug. 1917	83.288	18.043	173.241	50.027
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaalsaldo	Dekkingpercentage
23 Aug. 1919	—	215.000	—	—	84.750	—
16 „ 1919	—	207.000	—	—	78.500	—
9 „ 1919	—	186.500	—	—	77.500	—
12 Juli 1919	9.936	16.170	81.610	9.524	73.582	42
28 Juni 1919	8.711	15.356	75.536	16.067	71.478	41
21 „ 1919	8.661	21.576	74.141	12.828	69.883	41
14 „ 1919	8.522	18.742	73.795	12.796	70.169	41
31 Aug. 1918	7.325	25.690	72.771	20.113	64.864	45
25 Aug. 1917	7.905	31.141	61.326	23.459	57.006	45
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 2/6 metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opesbare schulden	Disconto's	Div. rekeningen 1)
5 Juli 1919	933	1.565	953	1.516	405
14 Juni 1919	1.026	1.489	902	1.414	151
7 „ 1919	1.023	1.540	873	1.408	144
31 Mei 1919	1.021	1.460	745	1.382	139
6 Juli 1918	668	1.520	771	1.163	600
7 Juli 1917	760	1.248	960	895	616
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
27 Aug. 1919	88.244	78.800	330.952	28.500	315.080
20 " 1919	88.269	79.501	334.272	28.500	318.736
13 " 1919	88.288	79.723	338.777	28.500	322.782
6 " 1919	88.312	80.128	340.441	28.500	324.327
28 Aug. 1918	69.545	57.813	267.844	28.500	245.822
29 Aug. 1917	54.303	40.407	173.361	28.500	146.521
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-percentage ¹⁾
27 Aug. '19	29.785	79.569	23.261	94.918	26.894	22,76
20 " '19	26.418	83.015	23.397	95.219	27.218	22,94
13 " '19	21.390	81.223	22.455	89.158	27.014	24,20
6 " '19	33.675	80.493	22.935	99.845	26.634	21,70
28 Aug. '18	59.454	99.253	34.918	136.110	30.382	17,76
29 Aug. '17	57.899	105.499	46.526	131.094	32.347	18,21
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52,8

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-percentage ¹⁾
22 Aug. 1919	1.124.888	1.095.137	8.463.003	28.141.793	34
15 " 1919	1.126.255	1.096.662	8.582.324	28.443.137	34
7 " 1919	1.127.691	1.108.010	8.703.329	28.858.013	34
31 Juli 1919	1.129.127	1.109.348	8.824.334	29.268.889	34
23 Aug. 1918	2.467.833	2.348.046	1.990.788	13.111.329	34
23 Aug. 1917	2.494.576	2.402.850	567.538	8.977.977	34
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Aug. 1919	27.952.434	7.541.489	20.167.800	8.461.400
15 " 1919	26.410.137	6.282.357	20.360.000	8.560.100
7 " 1919	28.545.490	8.322.242	20.622.700	8.681.100
31 Juli 1919	30.680.853	10.362.127	20.851.500	8.802.600
23 Aug. 1918	15.958.496	8.154.768	10.028.400	1.974.300
23 Aug. 1917	11.066.859	5.874.854	5.547.700	551.100
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goud-wissels	Disc. en beleeningen	Bijzondere schuld van Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Crt. saldi
15 Aug. '19	327.042	12.154.071	32.954.000	42.712.392	6.510.896
7 " '19	328.617	11.852.983	32.954.000	42.296.165	6.545.206
31 Juli '19	328.103	11.865.169	32.954.000	42.353.777	6.467.030
23 " '19	328.122	11.643.393	32.954.000	41.534.534	6.760.505
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 262.242 goud, 8.494 buitenlandsche goudwissels en 56.306 munt- en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
28 Aug. '19	5.572.424	1.978.278	296.746	***	23.600.000
21 " '19	5.572.285	1.978.278	297.685	907.892	23.500.000
14 " '19	5.572.149	1.978.278	298.484	908.657	23.300.000
7 " '19	5.567.649	1.978.278	298.860	874.118	23.400.000
29 Aug. '18	5.435.382	2.037.108	320.498	1.576.683	19.150.000
30 Aug. '17	5.311.827	2.037.108	260.019	710.085	11.200.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	888.470	714.208	1.249.499	35.090.399	2.976.552	81.512
912.437	726.803	1.251.568	35.064.119	2.969.322	56.899	
944.194	734.339	1.262.572	35.151.564	2.879.171	86.375	
923.410	741.621	1.272.000	35.258.465	2.865.144	87.041	
903.937	1.064.845	816.288	29.433.966	3.777.306	298.569	
598.435	1.170.372	1.102.157	20.568.913	2.782.775	15.244	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. ¹⁾

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Crt. saldi
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 " '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 " '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

¹⁾ Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F. R. Notes in circulatie
1 Aug. '19	2.088.475	1.183.304	—	67.852	2.506.820
25 Juli '19	2.095.151	1.233.018	—	65.872	2.504.497
18 " '19	2.112.100	1.247.100	—	65.381	2.512.048
11 " '19	2.111.824	1.277.467	—	68.387	2.538.127
2 Aug. '18	1.980.896	939.611	9.696	54.022	1.906.465
3 Aug. '17	1.367.673	477.235	62.500	55.709	540.785

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekking-percentage ¹⁾	Percent. Gouddekking circulatie
1 Aug. '19	2.222.730	2.585.798	83.532	51,3	47,2
25 Juli '19	2.243.158	2.487.056	83.317	47,9	49,2
18 " '19	2.200.428	2.626.690	82.958	48,9	49,6
11 " '19	2.296.348	2.583.427	82.851	45,3	50,3
2 Aug. '18	1.480.104	2.090.397	76.518	66,8	49,3
3 Aug. '17	305.131	1.395.974	57.881	74,6	88,2

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STEESEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
25 Juli '19	769	14.379.983	1.318.281	12.737.991	1.789.774
18 Juli '19	769	14.483.797	1.309.136	12.895.839	1.766.815
11 " '19	770	14.501.916	1.335.020	12.925.462	1.763.394
3 " '19	773	14.499.413	1.269.102	12.871.212	1.768.103
26 Juli '18	725	12.688.369	1.150.922	11.132.555	1.426.697

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 30 Augustus 1919.

De internationale beurzen hebben gedurende de achter ons liggende berichtperiode vrijwel alle een tijd van uiterste lusteloosheid doorgemaakt. De oorzaken hiervan aan te wijzen, is uiterst moeilijk, zoo niet onmogelijk. Allerwegen bevindt men zich in een toestand van afwachten, van bespiegeling ten aanzien van de naaste toekomst; hierbij voegt zich de omstandigheid, dat de vacantieperiode nog niet tot het verleden behoort en, zooals b.v. in Parijs, de buitengewoon hooge temperatuur, waardoor reeds uit zich zelve het publiek minder geneigd is, nieuwe zaken te entameeren en zich met interesse tot nieuwe problemen te wenden.

Voor Berlijn heeft zich hierbij nog een andere omstandigheid gevoegd, welke hier ter plaatse echter reeds herhaaldelijk ter sprake is gekomen. Wij hebben het oog op het valuta-vraagstuk, dat in de achter ons liggende dagen weder in een geheel nieuw stadium is gekomen. Nadat Minister Erzberger zijn plannen (gedwongen door indiscretie, naar zijn beweren), wereldkundig had gemaakt, was er een storm opgegaan, niet slechts in Duitschland, doch in alle landen, die nauw met de Deutsche valuta-regeling in betrekking staan. Een heftige daling in het buitenland was het gevolg van de publicatie, dat vermoedelijk zou worden overgegaan tot omwisseling der circulerende biljetten (aanvankelijk was gesproken van een afstempeling, doch dit heeft, naar thans bekend is geworden, nooit in de bedoeling gelegen), veroorzaakt door de onzekerheid, waarin men zich bevond ten aanzien van de toekomstige verhouding, waarin de nieuwe biljetten zouden komen te staan. Het spreekt vanzelf, dat deze daling, die het crediet van Duitschland op de meest rechtstreeksche manier aantastte, haar gevolgen op de beurs niet deed uitblijven. De effectenmarkt werd tijdelijk uit haar apathische houding opgeschrikt en beantwoordde de gepubliceerde plannen met een reactie, die vrijwel iedere rubriek medesleepte, met uitzondering dan van de z.g. „valuta-waarden”, als Canadian Pacific, Baltimore & Ohio en de aandelen en obligaties van ondernemingen, die zich in de Deutsche randgebieden bevinden. De oorlogsleening, die eenige weken geleden aanmerkelijk kon montereen, moest ook thans weder een groot gedeelte van het behaalde avance prijs geven, terwijl na het eerste, en overweldigende aanbod, geen nieuwe koopers optraden, zoodat de lagere notering niet door nieuwe aankopen kon worden verbeterd.

In de laatste dagen echter is in deze situatie een wijziging ten goede ingetreden. Het Deutsche Ministerie van Financiën heeft n.l. bekend gemaakt, dat van eenige verwisseling der in omloop zijnde bankbiljetten geheel is afgezien, hetgeen onmiddellijk een verbeterde notering in het buitenland te voorschijn heeft geroepen. En ook de Berlijnsche beurs reageerde hierop door een meer geanimeerde houding aan den dag te leggen, zonder dat nochtans de omzetten aanzienlijk zijn toegenomen. De toekomst is ook thans nog duister, getuige het feit, dat b.v. te Parijs, waar weder de Deutsche Rijksmark wordt verhandeld, niet slechts een notering voor uitbetaling Berlijn, doch ook ééne voor uitbetaling Mainz wordt opgenomen. Men is er zich te goed van bewust, dat, onafhankelijk van de deplorabele omstandigheden, waarin Duitschland zich bevindt, van de zijde der vroegere vijanden niets onbeproefd zal worden gelaten, om de positie, die de Deutsche valuta vroeger op de wereldmarkt innam, niet zoo spoedig en zonder tegenstand te doen terugkeeren.

Ook te Parijs is de markt, tengevolge van de hierboven reeds gereleveerde omstandigheden, niet zeer opgewekt geweest. In het vorig overzicht is hier ter plaatse melding gemaakt van drie omstandigheden, die een opgewekte tendens aan de Seine in het leven hebben gehouden, n.l. de geldovertloed, de stijging der vreemde deviezen en het gebrek aan grondstoffen. Thans echter begint het steeds meer tot de kringen, die even buiten de leidende financiële combinaties zich bevinden, door te dringen, dat deze factoren toch eigenlijk hun grond vinden in ongezonde omstandigheden en men beschouwt meer de mogelijke ernstige gevolgen voor de toekomst, dan de onmiddellijke gunstige invloeden, die hiervan op de fondsenmarkt kunnen uitgaan. Vooral de stijging van den import baart groote zorgen. Volgens een officieuze mededeeling is de waarde van den invoer gedurende het eerste semester van het loopende jaar fr. 2389 miljoen hooger geweest, dan het cijfer gedurende dezelfde periode van het vorig jaar, terwijl de export slechts fr. 114 miljoen meer bedroeg. De passieve handelsbalans wordt voor het eerste halfjaar van

1919 dan ook op ongeveer 10 milliard francs getaxeerd.

Ter beurze is deze omstandigheid niet onopgemerkt gepasseerd. Een uitzondering hierop hebben scheepvaartwaarden gevormd; algemeen neemt men aan, dat de Fransche scheepvaart, bij het gebrek aan grondstoffen, nog vele jaren een uiterst loonend emplooi zal kunnen vinden. Ook de electriciteitsindustrie wordt sterk door het publiek gefavoreerd; het steenkolenvraagstuk brengt vele ondernemingen er toe haar bedrijf zooveel mogelijk te electriciteeren. Op de petroleummarkt zijn wilde bewegingen te aanschouwen geweest, voornamelijk onder leiding der Steaua-Romana-groep, waarbij de omzetten echter niet in verhouding tot de fluctuaties hebben gestaan.

De financiële gebeurtenis van de laatste weken is wel geweest de oprichting van een groote provinciale bankinstelling, de Banque Générale du Nord, met een kapitaal van fr. 50.000.000, welke de Banque Verley-Decroix te Lille en de Banque Centrale te Maubeuge in zich heeft opgenomen. Oprichtster van de nieuwe bank is de Banque de l'Union Parisienne en, naar men zegt, ook de Société Générale de Belgique.

Te Londen is de belangstelling in hoofdzaak beperkt gebleven tot rubber- en industriële aandelen. De eerste groep was voornamelijk sterk gezocht in verband met de rijzing van het ruwe product en tevens naar aanleiding van beschouwingen ten opzichte van de bevoorrading der Middel-Europesche landen. Overigens is de beursweek kalm verlopen, zonder schokkende gebeurtenissen en zonder vermeldenswaardige fluctuaties.

Te New York is de tendens zeer afwisselend geweest. Bestond er in den aanvang nog eenige vrees ten aanzien van een staking op de spoorwegen, later is deze zoo goed als geheel verdwenen, toen President Wilson announceerde, dat, volgens zijn meening verschillende verlangens der spoorwegarbeiders voor inwilliging vatbaar waren en toen van den anderen kant bleek, dat de leiders der arbeidersbonden niet à tort et à travers tot staking wilden drijven. De stemming, vooral voor spoorwegwaarden, is hierdoor aanmerkelijk verbeterd, hetgeen te opvallender is, omdat het aspect der New Yorksche beurs in de laatste jaren volkomen gewijzigd is. Spoorwegwaarden n.l. zijn meer en meer op den achtergrond gedrongen; zij hebben haar plaats zien innemen door industriële waarden, doch vooral door de aandelen van nieuw-opgerichte ondernemingen, waarbij petroleum-maatschappijen wel in het eerste gelid stonden. De spoorwegmoeilijkheden echter hebben voornamelijk haar invloed op de beperkte rubriek der betrokken waarden en in mindere mate op de gansche beurs uitgeoefend en toen bleek, dat de ernst van den toestand was overschat, heeft zich de verbeelding van het publiek in de eerste plaats op de aandelen der transportondernemingen geworpen, die gedurende langen tijd zoo sterk verwaarloosd waren gebleven. Weliswaar oefenen de teleurstellende oogstcijfers nog steeds een deprimeerende werking uit, doch langzamerhand is deze wel in het koerspeil verdisconteerd, zoodat de goede factoren op ander gebied weder hun invloed gaan herkennen. Het slot was dan ook gedeceideerd vast te noemen, terwijl de omzetten zich boven het middelmatige hebben bevonden.

Te onzent heeft de markt onder den invloed gestaan van het vooruitzicht op drie vacantedagen, benevens onder dien van de algemeen apathische stemming der internationale beurzen. Op de staatsfondsenmarkt heeft zich het avance voor inheemsche soorten, ingezet ten gevolge van het voorstel, om de coupures der Nederlandsche staatsleeningen te doen dienen als betaalmiddel voor de vermogens-aanwas-belasting, niet geheel kunnen handhaven; ook de handel is veel geringer geworden. Toch bleven de koersen over het geheel zeer goed op peil.

Van buitenlandsche soorten ondervonden Russen den invloed van de voor de Bolsjewiki ongunstige berichten, terwijl Oostenrijkers eenigszins meer gevraagd werden, eendeels door bona-fide beleggers, die zich tot het lage koerspeil aangetrokken gevoelen, anderdeels door de speculatie, die mildere vredesbepalingen ten opzichte van Oostenrijk verwacht.

	26 Aug.	28 Aug.	29 Aug.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch.	95	95	94 ¹⁵ / ₁₆	— ¹ / ₁₆
4 ¹ / ₂ % „ „ „	1916	90	91	90 ¹ / ₈ + ¹ / ₈
4 % „ „ „	1916	83	83 ¹⁵ / ₁₆	83 ¹⁵ / ₁₆ + ¹⁵ / ₁₆
3 ¹ / ₂ % „ „ „	68 ³ / ₄	68 ³ / ₄	—	
3 % „ „ „	61 ¹ / ₄	61	61	— ¹ / ₄
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	52 ¹ / ₄	52 ⁷ / ₈	52 ⁷ / ₈	+ ¹ / ₈
5 % Oost-Indië 1915	95 ³ / ₄	95 ⁵ / ₈	—	— ¹ / ₈
4 % Hongarije Goud	18	21	21 ¹ / ₂	+ ³ / ₂
4 % Oostenr. Kronenrente	16 ⁷ / ₈	16 ⁹ / ₁₆	16 ⁷ / ₈	

	26 Aug.	28 Aug.	29 Aug.	Rijzing of daling.
5 %/o Rusland 1906	31	33	33 1/2	+ 2 1/2
4 1/2 %/o Iwangorod Dombro... ..	25 7/8	24 1/4	—	- 1 3/8
4 %/o Rusland Cons. 1880	25 3/4	25 1/2	26 1/10	+ 5/16
4 %/o Rusl. bij Hope & Co.	26 3/8	26	26	- 5/8
4 %/o Servië 1895	41 1/8	42 3/8	—	+ 1 1/2
4 1/2 %/o China Goud 1898 ..	70 1/2	70 3/4	—	+ 1/4
4 %/o Japan 1899	60	60	—	—
4 %/o Argentinië Buitentl.	68 1/4	68 1/4	—	—
5 %/o Brazilië 1895	71 3/8	71 1/8	—	—
5 %/o „ 1913	72 1/4	72 1/4	—	—

De locale markten waren over het geheel uitermate stil en meerendeels op lager niveau. Dit geldt in het bijzonder voor de cultuurafdeelingen en met name voor *suikerwaarden*. Na de uiterst optimistische berichten omtrent goede suikerverkoop van den laatsten tijd, kwamen gedurende de achter ons liggende berichtperiode meldingen binnen van afdoeningen tot veel lager prijzen. Hoewel bijna onmiddellijk bekend werd gemaakt, dat deze lagere afdoeningen het product in de tweede hand golden, had de publicatie in een stille markt toch dit gevolg, dat de aankopen werden gestaakt en dat integendeel winstnemingen of blanco-verkoop werden uitgelokt. Hiertoe werkten ook mede alarmeerende mededeelingen betreffende den moeilijken aanvoer van meststoffen en de onduidelijke berichten omtrent den prijs dezer meststoffen, welke prijs aanvankelijk als op de suiker van toepassing werd geacht. Het ware overigens wel te wenschen, dat middelen beraamd zouden worden, om de tendentieuze berichtgeving ter beurze zoo veel mogelijk te beperken, wijl vaak een totaal ongemotiveerde hausse- of baissebeweging op deze wijze in de hand wordt gewerkt.

Hoewel de daling in suikerwaarden vrij aanzienlijk is geweest, kon op geen enkelen dag van overstelpend aanbod worden gesproken; de omzetten waren betrekkelijk groot te noemen en op de lagere prijzen ontwikkelde zich reeds dadelijk vraag. Dit accentueerde zich op den laatsten beursdag der vorige week, toen bleek, dat velen zich vergist hadden tengevolge van de zeer onduidelijk en misleidend gestelde Indische berichten en dat de situatie aanmerkelijk beter was, dan men zich had voorgesteld. De markt sloot dan ook in opgewekte tendens en op de hoogst bereikte koersen van de week.

Voor de overige cultuurmarkten was de stemming eveneens mat. De *rubbermarkt* speciaal was eenigszins aangeboden, met uitzondering dan van eenige minder courant verhandelde waarden, als Kendeng Lemboe, waarvan insiders klaarblijkelijk materiaal opnamen in het vooruitzicht op het inmiddels verschenen gunstige jaarverslag. Ook hier echter trad voor de geheele lijst een verbetering in, voornamelijk toen bekend werd, dat rubbershares te Londen zich sterk in de gunst van het publiek mochten verheugen en dat daar ter plaatse een aanmerkelijke rijzing had plaats gevonden.

Tabakken werden minder verhandeld en de algemeene koersverbetering nam hier ook niet zulke groote proporties aan; de grondtoon echter bleef gedeceideerd vast te noemen.

	26 Aug.	28 Aug.	29 Aug.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	199 3/4	199 1/2	—	- 1/2
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	212 3/4	218 3/4	222	+ 9 1/2
Rotterd. Bankvereeniging ..	151 3/4	151	—	- 3/4
Amst. Superfosfaatfabriek ..	168 3/8	168 3/8	—	?
Van Berkel's Patent	153	155	—	+ 2
Insulinde Oliefabriek	267	260	261 1/2	- 5 1/2
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	101 7/10	101 1/2	101 15/10	+ 1/2
Ned. Scheepsbouw-Mij.	177 3/4	177 1/2	177 1/2	- 1/4
Philips' Gloeilampenfabriek ..	659	636	—	- 23
R. S. Stokvis & Zonen	512	512	510	- 2
Vereenigde Blikfabrieken ..	134 7/8	134 7/8	—	?
Compania Mercantil Argent.	331	328 1/2	328	- 3
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	275	271	275 3/4	+ 3/4
Handelsver. Amsterdam ..	553	542 1/2	551	- 2
Holl. Transatl. Handelsver.	141	141	—	?
Linde Teves & Stokvis	237	237	234	- 3
Van Nierop & Co's Handel-Mij ..	184 1/2	182 1/2	183	- 1 1/2
Tels & Co's Handel-Mij	162 1/4	159 7/8	160	- 2 1/2
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	328 1/2	325	333 1/2	+ 5 3/4
Kon. Petroleum-Mij.	739	739 3/4	753	+ 14
Orion Petroleum-Mij.	95 1/2	95 1/2	—	—
Steaua Romana Petr.-Mij.	170 1/4	180	179 3/4	+ 9 1/2
Amsterdam-Rubber-Mij.	227 1/4	223 1/2	225 1/4	- 2
Nederl.-Rubber-Mij.	107	106 1/2	108	+ 1
Oost-Java-Rubber-Mij.	309	308 1/2	315	+ 6
Deli-Maatschappij	598 1/4	584	590	- 8 1/4

	26 Aug.	28 Aug.	29 Aug.	Rijzing of daling.
Medan-Tabak-Maatschappij.	264	259 3/4	259	- 5
Senembah-Maatschappij ..	564 1/2	564 1/2	—	—

De *scheepvaartafdeeling* kon zich niet in de belangstelling van het publiek verheugen; het gewone verschijnsel was echter ook hier op te merken: gebrek aan affaire en dientengevolge afbrokkeling der koersen, zonder nochtans grooten verkoopdrang.

	26 Aug.	28 Aug.	29 Aug.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	447 1/2	443	446 1/2	- 1
„ „ „ gem.eig.	425	423	425 1/4	+ 1/4
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	300	300	—	—
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	179 1/4	175	176 1/4	- 3
Hollandsche Stoomboot-Mij.	224 1/2	224 1/4	224 1/2	—
Java-China-Japan-Lijn	336	332	339 1/2	+ 3 1/2
Kon. Hollandsche Lloyd ..	202	199	199	- 3
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	256 1/4	251 1/4	252 1/4	- 4
Kon. Paketvaart-Mij.	250 1/4	246	248	- 2 1/4
Maatschappij Zeevaart	344	344	—	—
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	300 1/2	294	296 1/2	- 4
Nievelt Goudriaan	584	570	—	- 14
Rotterdamsche Lloyd	310 1/4	305 3/4	314	+ 3 3/4
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg“ ..	345	345	—	—
„ „ „Nederland“ ..	347 1/2	343 1/2	343	- 4 1/2
„ „ „Noordzee“ ..	170	168	—	- 2
„ „ „Oostzee“	388	388	—	—

Aleen voor *petroleumwaarden* ontwikkelde zich een buitengewone interesse. Aanvankelijk onder den invloed van de betere New Yorksche koersen, later ook door buitenlandse aankopen, ontstond goede kooplust voor het hoofdfonds, Koninklijke Petroleum Maatschappij, waarin de overige soorten alle konden deelen. Ook aandelen Steaua Romana werden wederom sterker gefavoriseerd, zodat ook deze een negental procenten konden monteeren.

De *Amerikaansche markt* was kalm en volgde aarzelend de aanwijzingen van Wallstreet. De zeer onregelmatige aankomst hier te lande van de New Yorksche slotnoteeringen stimuleerde de omzetten niet.

	26 Aug.	28 Aug.	29 Aug.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	131 1/4	130 1/8	138 3/4	+ 7 1/2
Anaconda Copper	155 1/2	154 1/2	152 1/2	- 3
Un. States Steel Corp.	108 11/10	106 7/8	108 13/10	+ 1/8
Atchison Topeka	97 3/4	90	—	?
Southern Pacific	103	102 7/8	104	+ 1
Union Pacific	136 1/2	138 3/8	136 1/8	- 3/8
Int. Merc. Marine afgest.	59 11/16	52 3/4	59 7/16	- 1/4
„ „ „ „ prefs.	168	168 3/8	167 3/8	- 3/8

De *geldmarkt* is wat ruimer geworden; prolongatie 4 pCt. na 5 pCt.

GOEDERENHANDEL

GRANEN.

2 September 1919.

De berichten uit de Vereenigde Staten betreffende de opbrengst der zomertarwe zijn niet verbeterd. Men verwacht, dat de werkelijke opbrengst nog wel 10 à 15 pCt. bij de laatste officieele raming zal ten achter blijven. Ook uit Canada zijn de berichten niet gunstig. Daarentegen wordt regen gemeld uit Australië, waar de toestand wegens voortdurende droogte ernstig genoemd werd. Waarschijnlijk komt deze regen nog wel op tijd om den toestand aanmerkelijk te verbeteren. Uit Argentinië en Indië bereiken ons gunstige berichten, terwijl dit ook het geval is uit Roemenië en Zuid-Rusland. Men verwacht zelfs export van de beide laatstgenoemde landen, doch het is onwaarschijnlijk, dat deze van groote beteekenis zal zijn, daar er natuurlijk groote moeilijkheden zijn, niet alleen door het gebrek aan werkkrachten en landbouwwerktuigen, doch vooral ook aan spoorwegwagons.

Daar de Noord-Amerikaansche markten gecontroleerd blijven, vindt de stemming der tarwemarkt bijna uitsluitend uiting in de noteeringen in Argentinië. Deze zijn vrijwel onveranderd gebleven en de stemming voor dit artikel is vrij vast. De uitvoer is in den laatsten tijd aanmerkelijk toegenomen, terwijl de diverse regeeringen nog steeds voortgaan met inkoop. Toch vinden de meeste zaken nu plaats voor latere levering. Voor spoedige levering schijnen de behoeften gedekt te zijn of is er althans geen verdere scheepsruijme beschikbaar.

Voor voedergranen heerscht er over het algemeen een flauwe stemming. Mais te Chicago onderging wederom een aanzienlijke verlaging, vooral tengevolge van politieke in-

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Mais Oct.	Lijnzaad Oct.
30 Aug. '19	226	177 1/2	69 1/2	16,55 ^{b)}	9,60 ^{b)}	31,80 ^{b)}
23 " '19	226	178 3/8	71 3/4	15,80	9,45 ^{a)}	38,00 ^{a)}
30 Aug. '18	226	154 1/4 ^{a)}	69 3/8 ^{a)}	10,80	5,95 ^{a)}	26,40 ^{a)}
30 Aug. '17	220	109 3/8 ^{a)}	55	15,20	7,85 ^{a)}	21,45 ^{a)}
30 Aug. '16	138 3/4	85 1/2	44	10,15	5,15 ^{a)}	13,60
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 3/8 ¹⁾	36 1/2 ¹⁾	9,40 ^{a)}	5,38 ^{a)}	13,70 ^{a)}

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Aug. ⁴⁾ per Dec.

^{b)} per 29 Aug.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	1 Sept. 1919	25 Aug. 1919	1 Sept. 1918
Tarwe	—	—	—
Rogge (No. 2 Western) ..	—	—	—
Mais (La Plata)	410,—	410,—	—
Gerst (48 lb. feeding)	448,—	450,—	—
Haver (38 lb. white clipped)	20,50	20,25	—
Lijnkoeken (Noord-Ame- rika van La Plata-zaad)	305,—	310,—	—
Lijnzaad (La Plata)	1010,—	1050,—	—

AANVOEREN in tous van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	25—30 Aug. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tijdoak 1918	25—30 Aug. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tijdoak 1918	1919	1918
Tarwe	4.960	82.876	1.944	3.025	48.379	2.920	131.255	4.864
Rogge	—	9.518	—	—	19.953	—	29.471	—
Boekweit	120	3.568	—	—	—	—	3.568	—
Mais	9.135	80.458	—	1.043	4.661	4.590	85.119	4.590
Gerst	5.583	71.204	—	—	62.315	—	133.519	—
Haver	1.148	31.141	—	—	7.333	—	38.474	—
Lijnzaad	7.186	36.665	—	—	12.919	—	49.584	—
Lijnkoek	2.782	34.259	—	—	200	—	34.459	—
Tarwemeel	—	47.757	756	—	37.435	6.068	85.192	6.824
Andere meelsoorten	476	28.776	15.104	—	10.708	4.286	39.484	19.390

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor het Buitenland.

Tarwe	—	208.284	141.451	—	—	—	208.284	141.451
Mais	—	14.372	90.191	—	—	—	14.372	90.191
Rogge	—	56.712	5.174	—	—	—	56.712	5.174
Tarwemeel	—	144.506	68.916	—	—	8.807	144.506	77.723
Gerst	—	62.373	24.172	—	—	—	62.373	24.172
Haver	—	120.972	—	—	—	—	120.972	—
Lijnkoeken	—	2.412	—	—	—	—	2.412	—
Andere meelsoorten	3.975	119.991	25.914	—	—	9.510	119.991	35.424

vloeden, daar te Washington nog veel gepraat wordt over maatregelen om de prijzen der levensbehoefden te verminderen. Merkwaardig is daarbij, dat artikelen in den vrijen handel aanmerkelijk in prijs gedaald zijn, terwijl de prijs voor tarwe, dat een monopolie van de regeering is, gehandhaafd blijft. Niettegenstaande de berichten van den nieuwen oogst van gerst en haver niet zeer gunstig zijn, brokelden ook voor die artikelen de prijzen af; waarschijnlijk ook onder den invloed van gebrek aan exporttraag. De prijs van mais bleef in Argentinië vrijwel gehandhaafd.

Lijnzaad, dat reeds de laatste weken kalm gestemd was, onderging een zeer scherpe daling van ca. 6 pesos per 100 Kg., wat ongeveer gelijk staat met f 135,— per last. Het overschot van den ouden oogst is zeer klein, doch waar de laatste weken Europa bijna geheel van de markt was teruggetrokken en alleen Noord-Amerika als koper overbleef, is het waarschijnlijk tengevolge van den achteruitgang der prijzen te Duluth dat ook Buenos Aires inzakte. Nederland. De Nederlandsche Regeering kocht 20.000 ton La Plata Mais ten behoeve van booten, welke dezer dagen vertrekken of reeds vertrokken zijn. De behoefte aan Regeeringsaanvoer deed zich nog steeds niet gevoelen; integendeel de prijzen zijn steeds blijven dalen bij gebrek aan vraag van de consumptie. Op het laatst is hier eenige verbetering gekomen en werden ook door het buitenland verschillende partijen van de markt genomen. Ook voor gerst en haver was de vraag gering en de regeering is voorloopig niet in staat haar voorraad gerst tot den tot nu toe door haar gehandhaafden minimumprijns van f 450 te liquideeren.

Lijnzaad werd door de tweede hand voortdurend lager aangeboden dan waartoe nieuwe zaken mogelijk blijken. De export van olie wordt zoodanig bemoeilijkt, dat slechts geringe hoeveelheden uitgevoerd kunnen worden en waar de lijnolie-industrie steeds bij uitstek een exportindustrie was, is het te begrijpen, dat de industrie door deze maatregelen gevoelig beïnvloed wordt.

SUIKER.

De weersgesteldheid bleef gunstig voor de bietvelden; de beetwortels konden zoowel ten opzichte van gewicht als ook gehalte zich verder krachtig ontwikkelen. Een bezwaar blijft in Duitschland nog steeds het gebrek aan werkvolk, waardoor de velden niet voldoende van onkruid

gereinigt kunnen worden. Ook maakt men zich nu reeds ongerust betreffende de voorziening van voldoende brandstof voor de fabrieken.

De zichtbare voorraden zijn volgens F.O. Licht:

	1919	1918	1917	
Duitschland 1 Sept. ¹⁾	290.278	322.991	166.194	tons
Oostenrijk 1 " ¹⁾	200.000*	250.000*	305.000*	"
Frankrijk 1 " ¹⁾	10.416	26.680	39.012	"
België 1 " ¹⁾	48.500*	50.539	13.824	"
Nederland 1 Aug. ..	33.840	40.984	89.481	"
Engeland 1 " ..	418.814	303.434	140.248	"
Totaal Europa	1.001.848	994.628	753.759	tons
V. S. v. N. A. 17 Juli ..	92.467	65.748	241.323	"
Cubahavens 21 " ..	1.057.567	754.993	572.209	"

Totaal 2.151.882 1.815.369 1.567.291 tons

* Raming. ¹⁾ 1918/17/16.

Op 1 September is in Engeland het preferentiele tarief voor koloniale suiker van kracht geworden, waarbij op deze suiker 5/6 van het gewone invoerrecht betaald wordt. De Royal Commission heeft 175.000 tons witte Mauritius-suiker — dus bijna den geheelen oogst — gekocht tot Sh. 49/- à 51/-, al naar gelang van de kwaliteit, hetgeen bij een koers van 11,50 gelijk staat met ongeveer f 35,— per picol. Bij eene vergelijking met Java-suiker moeten hierbij nog de voorkeursrechten en de goedkoopere vracht in aanmerking genomen worden. In elk geval is dit voor de Mauritius-planters eene schitterende transactie.

De Amerikaanse regeering heeft het verbod van uitvoer van Granulated tot 1 October verlengd, hetgeen voor de suikervoorziening van Europa een belangrijk besluit is.

Op Java heeft de suikermarkt weer eens groote emoties ondergaan. De prijs voor disponebele witte suiker viel tengevolge van groot aanbod uit de tweede en derde hand met ongeveer f 10,— per picol tot f 28,— eerste kosten, waartoe afdoeningen plaats vonden. De geïnteresseerde Chineesche handelaren en speculanten zijn thans doende een trust te vormen, ten doel hebbende een minimum-prijs vast te stellen van — naar verluidt — f 30,— per picol en alles wat beneden dezen prijs aangeboden wordt op te kopen. De fabrikanten zullen door deze plotselinge daling waarschijnlijk niet getroffen worden, daar zij den geheelen oogst van dit jaar reeds verkocht hebben en bij hunne laatste verkoopen tot de hoogste prijzen waarschijnlijk voldoende garanties bedongen hebben. Wel heeft deze

depressie invloed op oogst 1920, waarvoor koopers zich tijdelijk teruggetrokken hebben. De afschepingen van Java gedurende Juli bedroegen 142.000 tons tegen 108.000 tons verleden jaar.

Cuba-statistiek:	1919	1918	1917
Ontv. der week tot 16 Aug.	30.000	24.053	19.992 tons
Totaal sedert 1 Dec. ¹⁾	3.599.288	3.117.580	2.876.953 "
Werkende fabrieken	5	8	12 "
Exp. der week 19—26 Juli	50.412	61.523	78.354 "
Tot. exp. 1 Jan.—26 Juli	2.412.011	2.235.079	2.308.694 "
Exp. U.K. 1 Jan.—26 Juli	387.244	573.032	599.893 "
" Frankrijk "	72.196	7.400	55.188 "
Totaal voorraad op 28 Juli	1.047.946	722.150	515.897 "

¹⁾ 1918/17/16.

JAVA-KINABASTEN.

(Opgave van het Kina-Bureau).

De Standaard-Unit voor de toewijzing van 27 Augustus 1919 is krachtens de bepaling van art. 1 der nadere overeenkomst, gehecht aan de 2e Kina-overeenkomst, onveranderd vastgesteld op 6,34 Cts. De Pharmaceutische Unit-Limite voor den verkoop van pharmaceutische basten in de veiling van 2 October 1919 is vastgesteld op 16,60 Cts. conform de bepalingen onder art. 9 van de 2e Kina-overeenkomst. Amsterdam, 29 Augustus 1919.

JAVA THEE.

(Herleid tot 1/1 Kisten.)

Voorraad 31 Juli 1919	81591
Sedert aangevoerd	40172
	121763
Sedert afgeleverd	14565
Voorraad heden	107198
Waarvan in de eerste hand	69683

Amsterdam, 30 Augustus 1919.

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

In de afgelopen week bleven de verscheppingen in de Ruhrhavens verre beneden het normale, tengevolge van de wanorde, die nog steeds in het Ruhr-mijngebied heerscht. Aangezien het aanbod van schepen de vraag overtrof en er dus tamelijk veel schepen werkloos liggen, heeft de Schippersvereniging „Jus et Justicia” te Ruhrort getracht, de reeders zooveel mogelijk in haar vereeniging op te nemen, teneinde gezamenlijk de vrachten op te drijven. Een officieele notering had echter niet plaats.

Sleeploonen naar Mannheim werden genoteerd met 30 tot 33 pf. per Centner. De waterstand te Caub was einde der week Meter 1,89. De sleeploonen van Rotterdam naar de Ruhrhavens werden genoteerd met 50-cents-tarief + 80/65 cents per last. Bevrachtingen naar de Ruhrhavens kwamen bijna niet voor. Wegens het nijpend kolengebrek aan de Ruhrhavens worden geen schepen van Ruhrort naar Nederland voor kolenreizen bevracht.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
25/30 Aug. 1919	—	—	¹⁾ f 90,—	²⁾ 8/6	210/—	190/—
18/23 " 1919	—	—	¹⁾ f 90,—	²⁾ 8/6	200/—	190/—
26/31 Aug. 1918	—	—	—	50/—	—	225/—
27 A./1 Sept. 1917	—	—	f 7,—	30/—	f 52,25	145/—
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/—	12/—

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rieter	Rotterdam	Gothenburg
25/30 Aug. 1919 ¹⁾	54/—	47/6	46/9	48/—	f 10,—	Kr. 30
18/23 " 1919 ²⁾	25/6	47/6	47/6	40/—	" 10,—	" 30
26/31 Aug. 1918	69/—	101/3	200/—	120/—	—	" 205,—
27 A./1 S. 1917	69/—	101/3	160/—	110/—	—	" 200,—
Juli 1914	fr. 7,—	7/—	7/3	14/6	3/2	4/—

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
25/30 Aug. 1919	140/—	215/— ⁴⁾	—	—
18/23 " 1919	140/—	215/— ⁴⁾	—	—
26/31 Aug. 1918	275/—	500/—	—	190/—
27 A./1 Sept. 1917	—	480/—	—	190/—
Juli 1914	14/6	16/3	25/—	~ 22/3

¹⁾ Per ton stukgoed. ²⁾ Voor Britsche schepen.

³⁾ Voor neutrale schepen onder geallieerde time charter.

⁴⁾ Vrij.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

ADVERTENTIËN

GEBROEDERS CHABOT ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Verkoop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs- Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e. a. verzekeringen van elken aard.

Accountantskantoor

James Polak

(Lid Ned. Inst. v. Accountants)

POSTHOORNSTEEG 7B

ROTTERDAM.

**VAN RIJN'S
MOSTERD
MOSTERDPOEDER
AZIJN**
UTRECHT

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde Passagiers- en Vrachtdienst met nieuwe, moderne post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

DOVER, BOULOGNE s/M., CORUÑA, VIGO, LISSABÓN, LAS PALMAS, PERNAMBUCO, BAHIA, RIO DE JANEIRO, SANTOS, MONTEVIDEO en BUENOS AIRES.

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf

ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Drie droogdokken met lichtvermogen tot 14000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam

WERKSPoor, AMSTERDAM

Land- en Scheeps-Machines - Dieselmotoren
 Installatiën voor Suikerfabrieken - Polderbemalingen
 Rollend Spoorwegmateriëel - IJzerconstructiën

GEBROEDERS SCHEUER

Assurateurs en Assurantiebezorgers
 Expeditieuren en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM

Verzekering van Koopmansgoederen tegen
 transport, molest, brand en diefstal tegen
 concurrerende premiën.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20-22 AMSTERDAM

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
 JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR
 GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
 OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

FRANSCH-HOLLANDSCHE
 OLIEFABRIEKEN

„CALVE-DELFT”

TE DELFT

ARTIKELN:

Delftsche Slaolie

Arachide-olie

Sesam-olie

Soya-olie

Bakkers-olie

Plantenvet Delfia

Cocos-olie N. O. F.

Grondnotenkoeken en -meel

Sesamkoeken en -meel

Cocosmeel

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Het vraagstuk van de geldruimte in Nederland en de
 goudpolitiek van de Nederlandsche Bank

met bijlage:

Nederlandsch-Oost-Indië en de Gold-Exchange-Standaard
 door Mr. G. VISSERING

Prijs f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam

HEEMAF

Telefoon Nos. 54, 82 en 119

HENGELO

Telegram-Adres: HEEMAF-HENGELO

**ELECTRISCHE
APPARATEN EN
INSTRUMENTEN**

**ELECTRO-
MOTOREN EN
GENERATOREN**

COMPLETE ELECTRISCHE INSTALLATIES

MAATSCHAPPIJ

voor

Scheeps- en Werktuigbouw**„FIJENOORD”****ROTTERDAM**

Kruisers — Torpedobooten
Onderzeebooten.

Mailstoomschepen
Vrachtstoomschepen
Baggermateriaal

Machine-installaties
tot 65000 P.K.

Scheeps-Zoelly-Turbines

Machines en apparaten voor
Suikerfabrieken, enz.

N.V. W. van Driel's**Stoomboot- en Transportondernemingen****ROTTERDAM**

Reeders, Cargadoors, Expeditieus, Zeebevrachttingsagenten

Telegramadres: FIAT.

Telefoonnummers: 1958, 1977, 1997.

PRACTISCH EFFECTENBOEK

ter vereenvoudiging van administratie en
ten gebuike voor de vermogensbelasting

Prijs f 1,25

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ. Rotterdam

Internationale**Invoermesse****Frankfort a/d. Main.**

Open voor deelneming uit Binnen- en Buitenland.

Aanvragen en aanmeldingen aan het Mess-Amt Frankfurt am Main, Festhalle.

Informatiebureau voor Holland: Nederlandsche Kamer van Koophandel,
Amsterdam, Singel 326, p/adres den Heer A. E. von Saher.

1-15 October 1919